

Посібник з програмування на Python

- Розділ 1. Введення в Python
  - Мова програмування Python
  - Встановлення та перша програма на Windows
  - Встановлення та перша програма на Mac OS
  - Встановлення та перша програма на Linux
  - Керування версіями Python на Windows, MacOS та Linux
  - Перша програма в PyCharm
  - Python у Visual Studio
- Розділ 2. Основи Python
  - Введення у написання програм
  - Змінні та типи даних
  - Консольне введення та виведення
  - Арифметичні операції з числами
  - Порозрядні операції з числами
  - Умовні вирази
  - Умовна конструкція if
  - Цикли
  - Функції
  - Параметри функції
  - Оператор return та повернення результату з функції
  - Функція як тип, параметр та результат іншої функції
  - Лямбда-вирази
  - Перетворення типів
  - Область видимості змінних
  - Замикання
  - Декоратори
- Розділ 3. Об'єктно-орієнтоване програмування
  - Класи та об'єкти
  - Інкапсуляція, атрибути та властивості
  - успадкування
  - Перевизначення функціоналу базового класу
  - Атрибути класів та статичні методи
  - Клас об'єкта. Строкове представлення об'єкта
  - Перевантаження операторів
  - Абстрактные классы и методы
- Розділ 4. Обробка помилок та винятків

- Конструкція try...except...finally
- except та обробка різних типів винятків
- Генерація винятків та створення своїх типів винятків
- Розділ 5. Списки, кортежі та словники
  - Список
  - Кортежі
  - Діапазони
  - Словники
  - Безліч
  - List comprehension
  - Упаковка та розпакування
  - Упаковка та розпакування у параметрах функцій
- Розділ 6. Модулі
  - Визначення та підключення модулів
  - Генерація байткоду модулів
  - Модуль random
  - Математичні функції та модуль math
  - Модуль locale
  - Модуль decimal
  - Модуль dataclass. Data-класи
- Розділ 7. Рядки
  - Робота з рядками
  - Основні методи рядків
  - Форматування
- Розділ 8. Pattern matching
  - Конструкція match
  - Кортежі в pattern matching
  - Массивы в pattern matching
  - Словники в pattern matching
  - Класи в pattern matching
  - guards або обмеження шаблонів
  - Установка псевдонимів и паттерн AS
- Розділ 9. Робота з файлами
  - Відкриття та закриття файлів
  - Текстові файли
  - Файли CSV
  - Бинарные файлы
  - Модуль shelve
  - Модуль OS та робота з файловою системою

- Програма підрахунку слів
- Запис та читання архівних zip-файлів
- Розділ 10. Робота з датами та часом
  - Модуль datetime
  - Операции с датами

Розділ 1. Введення в Python

Мова програмування Python

Python представляє популярну високорівневу мову програмування, яка призначена для створення додатків різних типів. Це і веб-програми, і ігри, і настільні програми, і робота з базами даних. Досить велике поширення пітон отримав у галузі машинного навчання та досліджень штучного інтелекту.

Вперше мова Python була анонсована 1991 року голландським розробником Гвідо Ван Россумом. З того часу ця мова пройшла великий шлях розвитку. У 2000 році було видано версію 2.0, а в 2008 році - версію 3.0. Незважаючи на такі великі проміжки між версіями постійно виходять підверсії. Так, поточною актуальною версією на момент написання цього матеріалу є 3.13, яка вийшла у жовтні 2024 року.

Основні особливості мови програмування Python:

- Скриптова мова. Код програм визначається як скриптів.
- Підтримка різних парадигм програмування, у тому числі об'єктно-орієнтованої та функціональної парадигм.
- Інтерпретація програм. Для роботи зі скриптами необхідний інтерпретатор, який запускає та виконує скрипт.

Виконання програми на Python виглядає так. Спочатку ми пишемо в текстовому редакторі скрипт з набором виразів цією мовою програмування. Передаємо цей скрипт виконання інтерпретатору. Інтерпретатор трансліює код у проміжний байткод, а потім віртуальна машина переводить отриманий байткод на набір інструкцій, що виконуються операційною системою.

Тут варто зазначити, що хоча формально трансляція інтерпретатором вихідного коду в байткод і переведення байткоду віртуальною машиною в набір машинних команд представляють два різні процеси, але фактично вони об'єднані в інтерпретаторі.

- Портативність та платформонезалежність. Не має значення, яка у нас операційна система – Windows, Mac OS, Linux, нам достатньо написати скрипт, який запускатиметься на всіх цих ОС за наявності інтерпретатора
- Автоматичне керування пам'яті
- Динамічна типізація

Python - дуже проста програма, вона має короткий і в той же час досить простий і зрозумілий синтаксис. Відповідно його легко вивчати, і власне це одна з причин, через яку він є однією з найпопулярніших мов програмування саме для навчання. Зокрема, у 2014 році він був визнаний найпопулярнішою мовою програмування для навчання у США.

Python також популярний не тільки у сфері навчання, а й у написанні конкретних програм у тому числі комерційного характеру. Немалою мірою тому для цієї мови написано багато бібліотек, які ми можемо використовувати.

Крім того, у цієї мови програмування дуже велике співтовариство програмістів, в інтернеті можна знайти з цієї мови безліч корисних матеріалів, прикладів, отримати кваліфіковану допомогу фахівців.

Пакети та бібліотеки

Інтерпретатор Python супроводжується достатнім функціоналом, який дозволяє створювати програми цією мовою. Проте цього функціоналу може виявитися замало низки завдань. Але через велику спільноту розробників цією мовою по всьому світу також є велика екосистема різних пакетів і бібліотек, які можна використовувати для

різних цілей. У [розділі мови Python](#) на сайті [METANIT.COM](#) будуть розглянуті деякі з цих бібліотек. Перелічу основні їх.

Для створення графічних програм:

- [Tkinter](#)
- PyQt/PySide
- wxPython
- DearPyGui
- EasyGUI

Для створення мобільних додатків:

- Kivy
- Toga

Для створення веб-застосунків:

- [Django](#)
- Flask
- [FastAPI](#)
- Pylons
- Bottle
- CherryPy
- TurboGears
- Nagare

Для автоматизації процесів:

- Selenium (для тестування веб-додатків)
- Flask
- FastAPI
- Pylons
- Bottle
- CherryPy
- TurboGears
- Nagare
- robotframework
- pywinauto
- Lettuce
- Behave
- Requests

Для роботи з різними типами файлів:

- OpenPyXL (Excel)
- lxml (XML)
- ReportLab/borb (PDF)
- pdfrw / PyPDF2 (PDF)
- Pandas (CSV та Excel)

Для машинного навчання, штучного інтелекту, Data Science:

- Pandas
- SciPy
- PyTorch
- Matplotlib
- Theano
- Tensorflow
- OpenCV
- Scikit-Learn
- Keras
- NumPy

Для візуалізації:

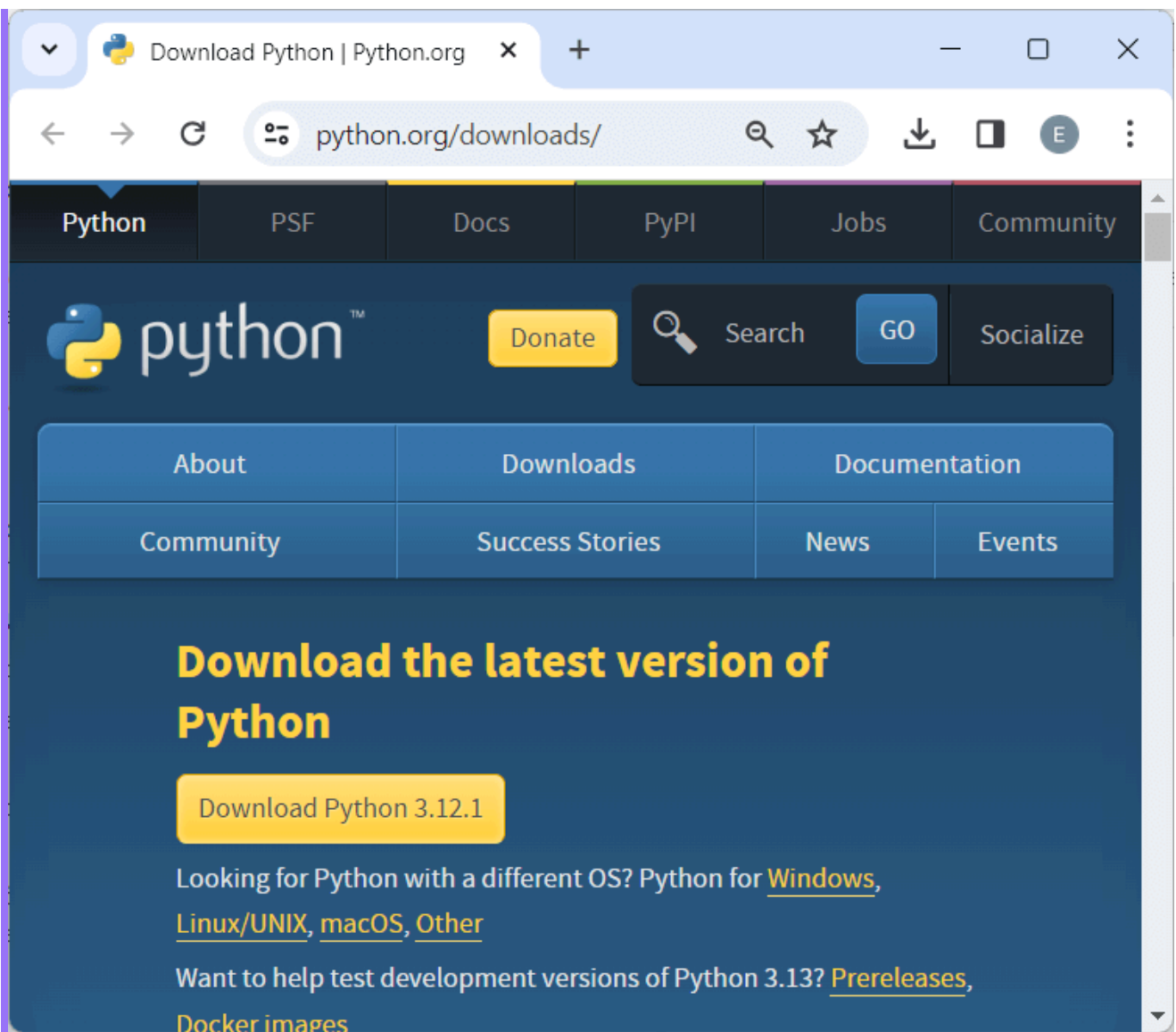
- Matplotlib
- Seaborn
- Plotly
- Bokeh
- Altair
- HoloViews

Встановлення та перша програма на Windows

Встановлення

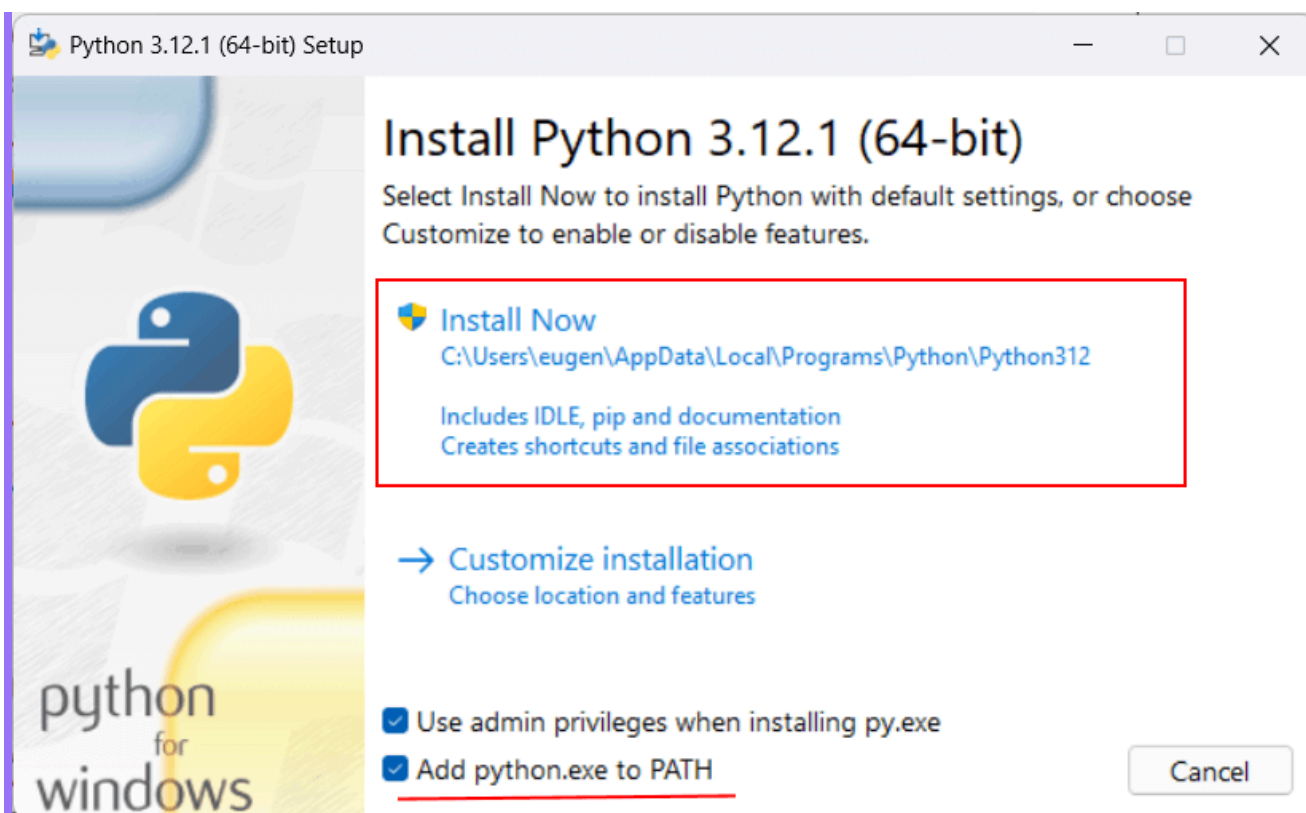
Для створення програм на Python нам знадобиться інтерпретатор. Для його встановлення перейдемо на сторінку

<https://www.python.org/downloads/> та знайдемо посилання на завантаження останньої версії мови:

Після натискання на кнопку буде завантажено відповідною поточною ОС установщик Python. Слід враховувати, що Windows 7 і попередні версії не підтримуються.

На ОС Windows під час запуску інсталятора запускає вікно майстра установки:

Тут ми можемо задати шлях, яким встановлюватиметься інтерпретатор. Залишимо його за умовчанням, тобто

`C:\Users[ім'я_користувача]\AppData\Local\Programs\Python\Python312\`.

Крім того, в самому низу відзначимо прапорець "Add Python 3.12 to PATH", щоб додати шлях до інтерпретатора у змінні середовища.

Після цього ми можемо перевірити інсталяцію Python та його версію, запустивши в командному рядку/терміналі команду `python --version`

```
C:\Users\Nikita>python --version
Python 3.12.1
C:\Users\Nikita>
```

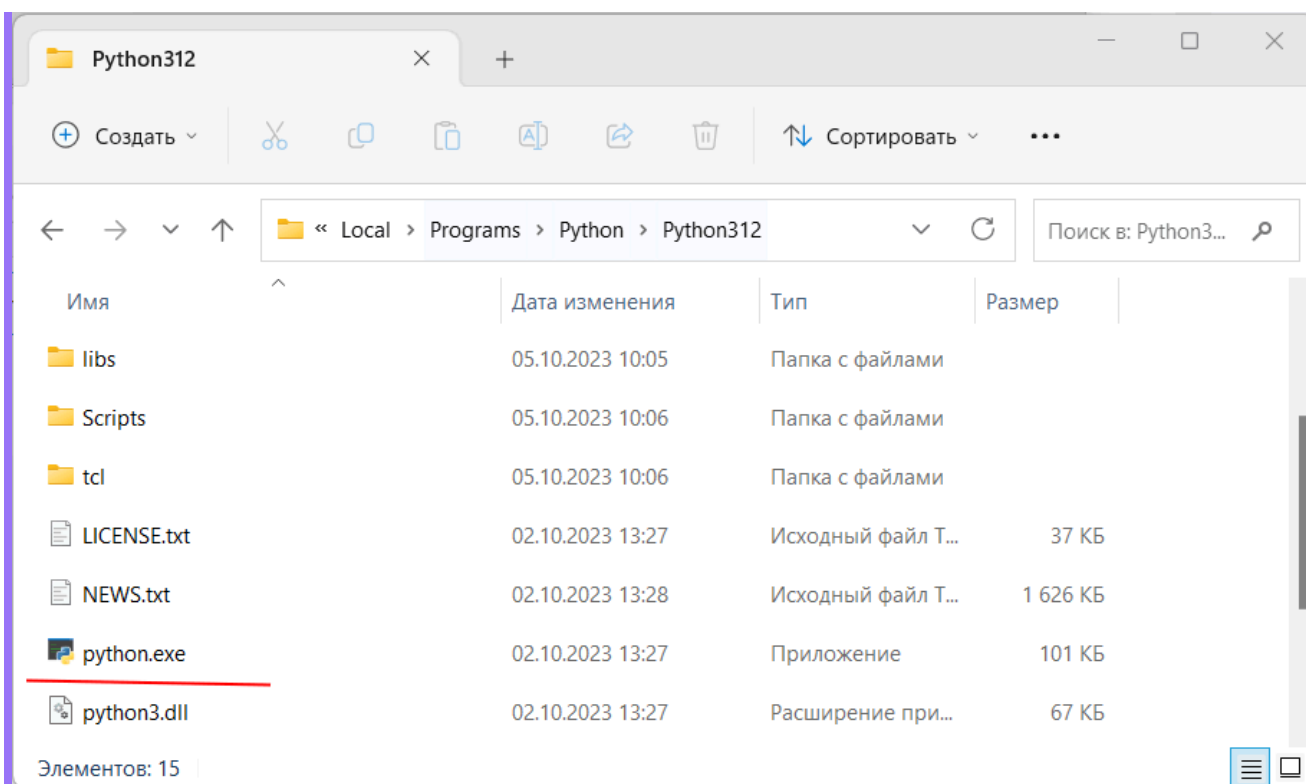
Запуск інтерпретатора

Після встановлення інтерпретатора, як було описано в попередній темі, ми можемо почати створювати програми на Python. Отже, створимо першу просту програму.

Якщо при установці не було змінено адресу, то на Windows Python за замовчуванням встановлюється шляхом

`C:\Users[ім'я_користувача]\AppData\Local\Programs\Python\Python[номер_версії]\` і представляє файл під назвою `python.exe`.

Запустимо інтерпретатор і введемо до нього наступний рядок:

```
print("hello world")
```

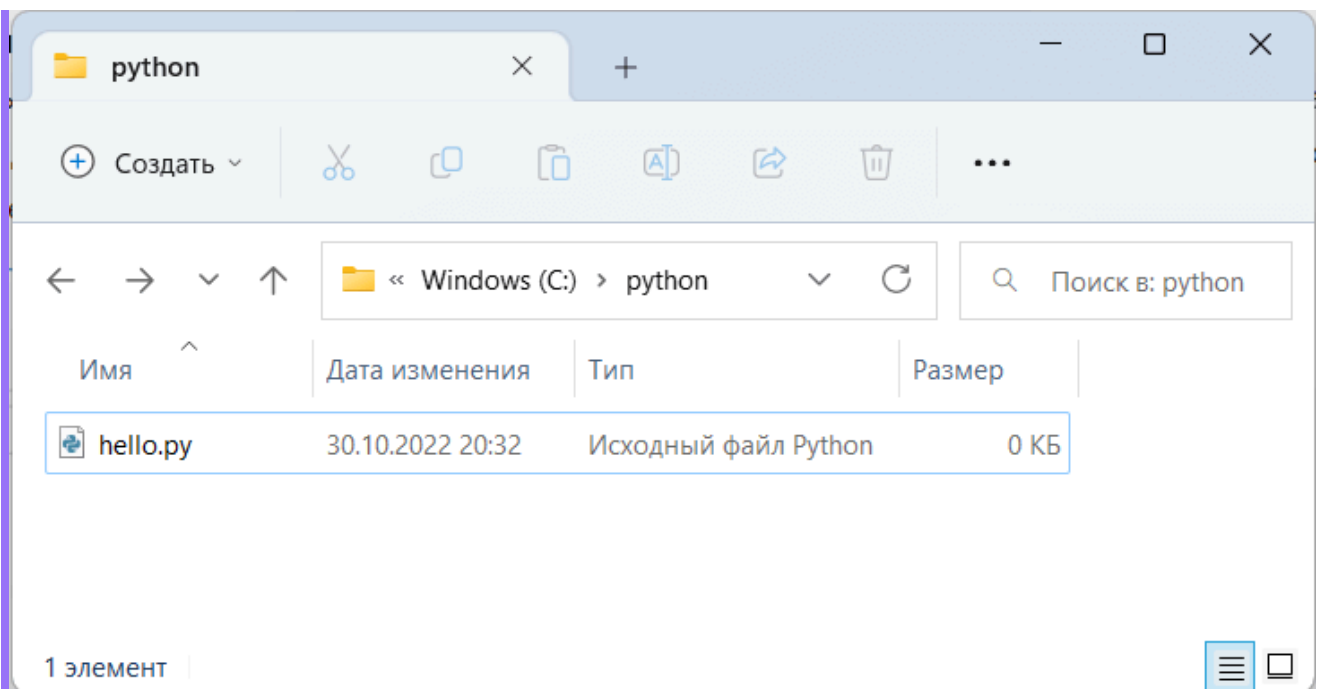
І консоль виведе рядок "hello world":

```
python 3.12.0 (tags/v3.12.0:0fb18b0, Oct 2 2023, 13:03:39) [MSC v.1935 64
bit (AMD64)] on win32
Тип "help", "copyright", "кредити" або "license" для більше інформації.
>>> print("hello world")
hello world
>>>
```

Для цієї програми використовувалася функція print() , яка виводить рядок на консоль.

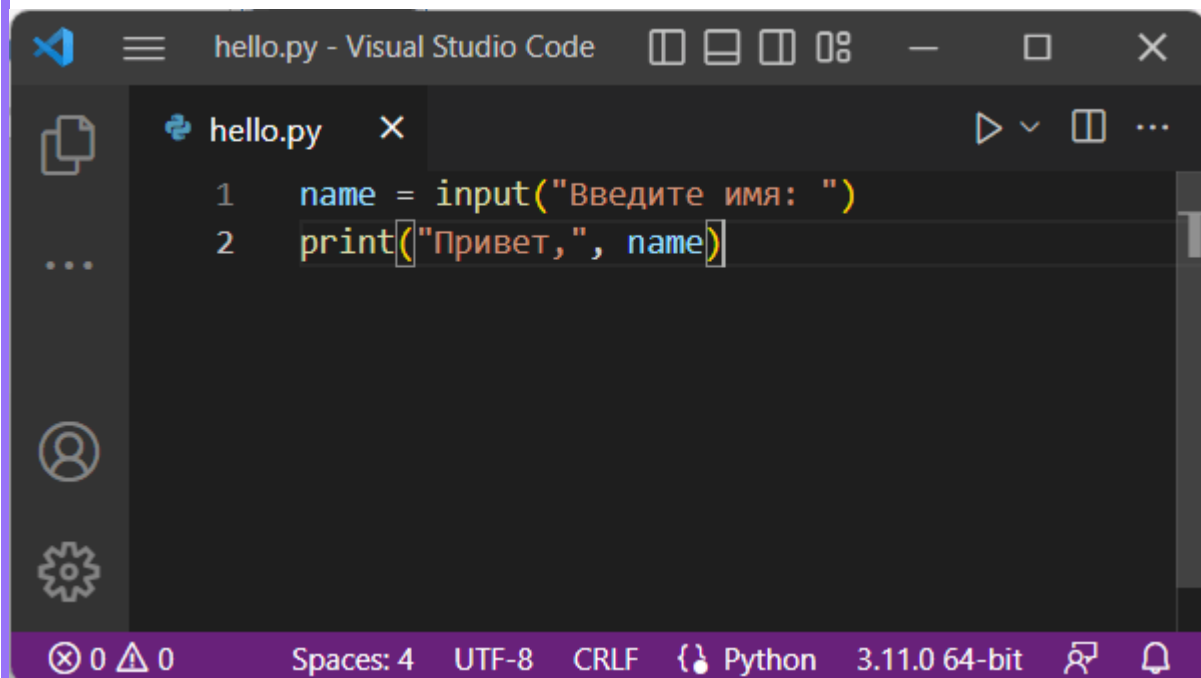
Створення файлу програми

Насправді програми зазвичай визначаються у зовнішніх файлах-скриптах і потім передаються інтерпретатору на виконання. Тому створимо файл програми. Для цього на диску C або в іншому місці файлової системи визначимо для скриптів папку python . А в цій папці створимо новий текстовий файл, який назовемо hello.py . За замовчуванням файли з кодом Python, як правило, мають розширення py .

Відкриємо цей файл у будь-якому текстовому редакторі і додамо до нього наступний код:

```
name = input("Введіть ім'я: ")  
print("Привіт", name)
```


Скрипт складається із двох рядків. Перший рядок за допомогою функції `input()` чекає на введення користувача свого імені. Введене ім'я потім потрапляє до змінної `name`.

Другий рядок за допомогою функції `print()` виводить вітання разом із введеним ім'ям.

Тепер запусимо командний рядок/термінал і за допомогою команди `cd` перейдемо до папки, де знаходиться файл із вихідним кодом `hello.py` (наприклад, у моєму випадку це папка `C:\python`).

```
cd c:\python
```

Далі спочатку введемо повний шлях до інтерпретатора, потім повний шлях до файлу скрипта. Наприклад, у моєму випадку в консоль треба буде вести:

```
C:\Users\Nikita\AppData\Local\Programs\Python\Python312\python.exe hello.py
```

Але якщо при установці була вказана опція "Add Python 3.12 to PATH" , тобто шлях до інтерпретатора Python був доданий до змінних середовищ, то замість повного шляху до інтерпретатора можна просто написати python:

```
python hello.py
```

Або навіть можна скоротити:

```
py hello.py
```

Варіанти з обома способами запуску:

```
Microsoft Windows [Version 10.0.22621.2361]
(c) Корпорація Майкрософт (Microsoft Corporation). Усі права захищені.
C:\Users\Nikita>cd c:\python
c:\python>C:\Users\Nikita\AppData\Local\Programs\Python\Python312\python.exe
hello.py
Введіть ім'я: Nikita
Привіт, Nikita
c:\python>python hello.py
Введіть назву: Tom
Привіт, Tom
c:\python>py hello.py
Введіть ім'я: Bob
Привіт, Bob
c:\python>
```

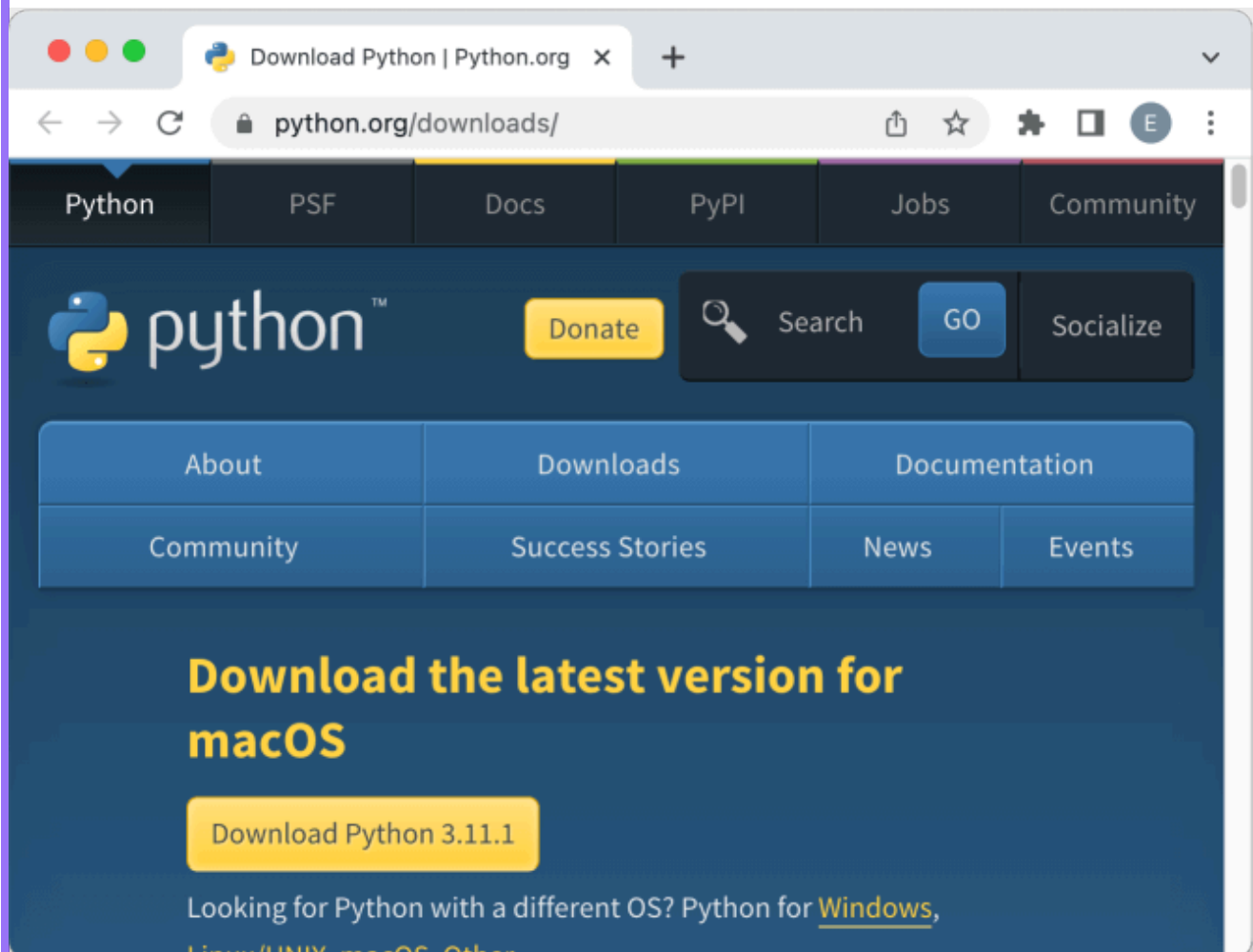
У результаті програма виведе запрошення до введення імені, та був привітання.

Встановлення та перша програма на Mac OS

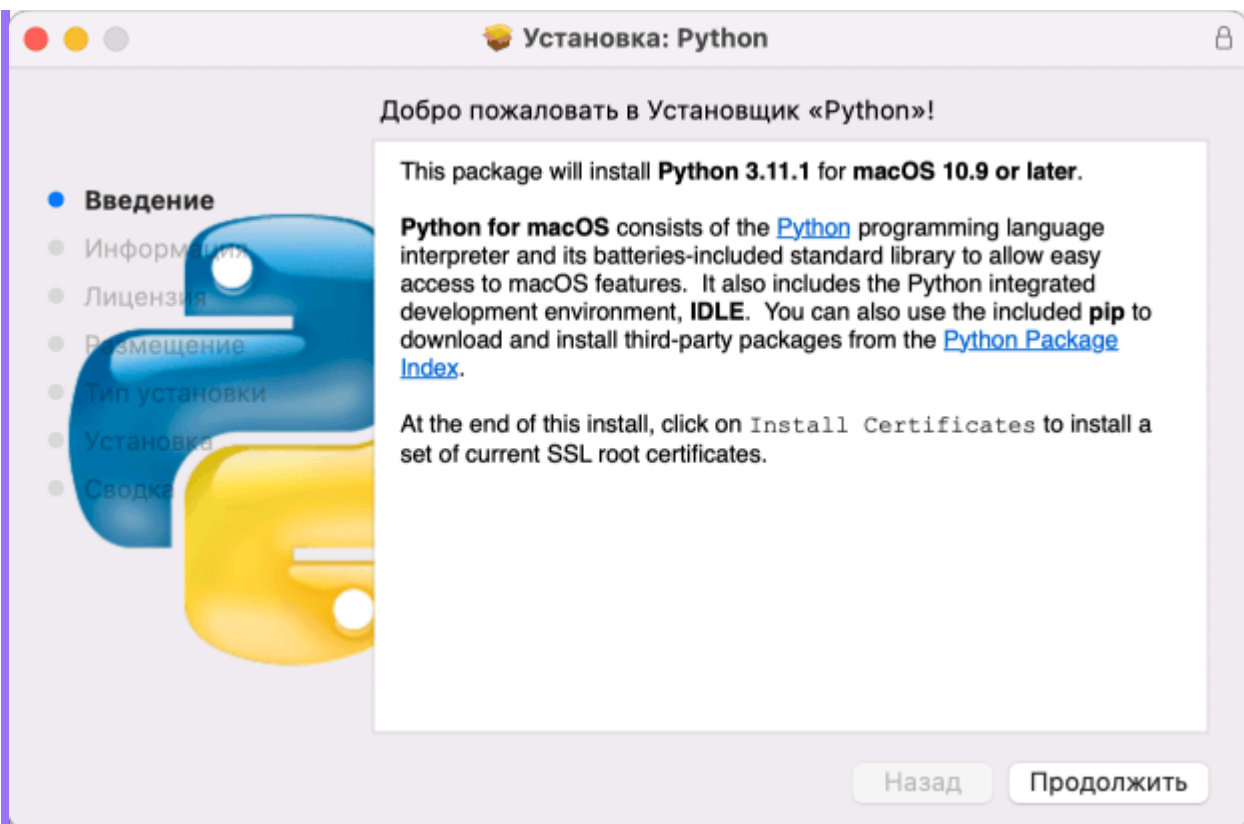
Встановлення

Для створення програм на Python нам знадобиться інтерпретатор. Для його встановлення перейдемо на сторінку

<https://www.python.org/downloads/> та знайдемо посилання на завантаження останньої версії мови:

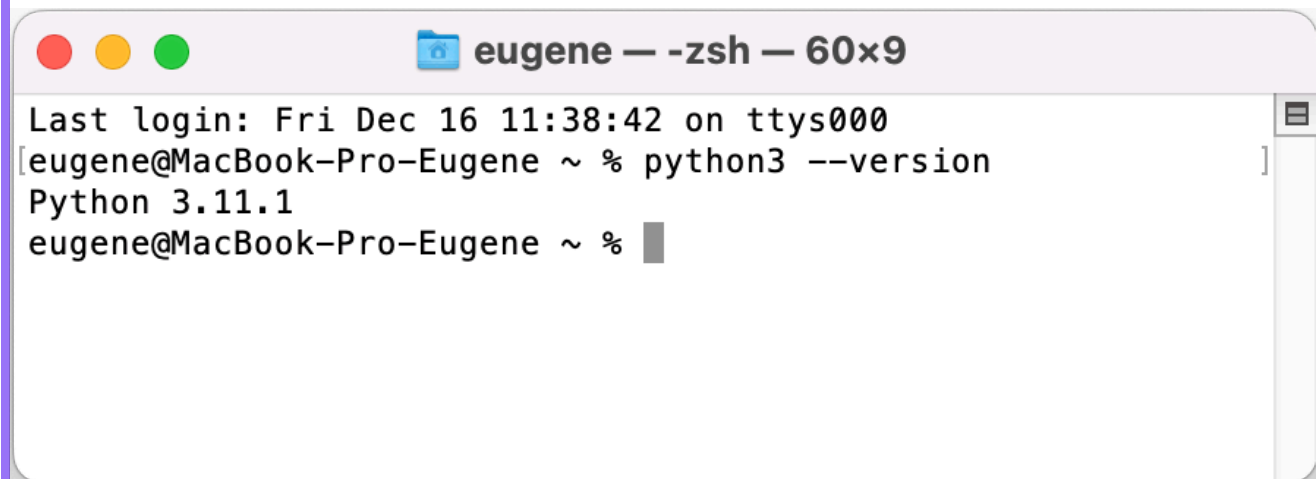

Якщо поточна ОС - Mac OS, за адресою <https://www.python.org/downloads/> буде запропоновано завантажити графічний інсталятор для MacOS. Завантажимо, запустимо його та виконаємо покрокову установку:

Для звернення до інтерпретатора Python на MacOS застосовується команда `python3`. Наприклад, після встановлення інтерпретатора перевіримо його версію командою

```
python3 --version
```

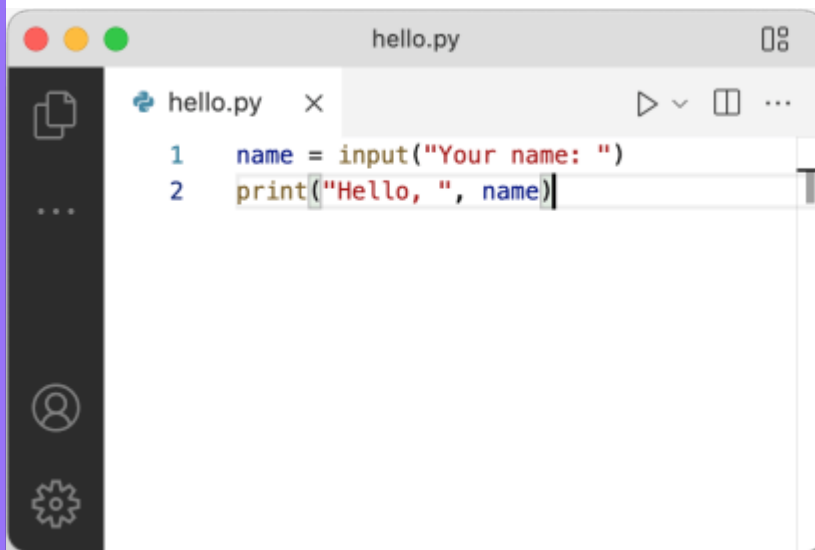

Перша програма

Спочатку визначимо де на жорсткому диску для скриптів папку `python`. А в цій папці створимо новий текстовий файл, який назвемо `hello.py`. За замовчуванням файли з кодом Python, як правило, мають розширення `py`.

Відкриємо цей файл у будь-якому текстовому редакторі і додамо до нього наступний код:

```
name = input("Your name: ")
print("Hello, ", name)
```


Скрипт складається із двох рядків. Перший рядок за допомогою функції `input()` чекає на введення користувача свого імені. Введене ім'я потім потрапляє до змінної `name`.

Другий рядок за допомогою функції `print()` виводить вітання разом із введеним ім'ям.

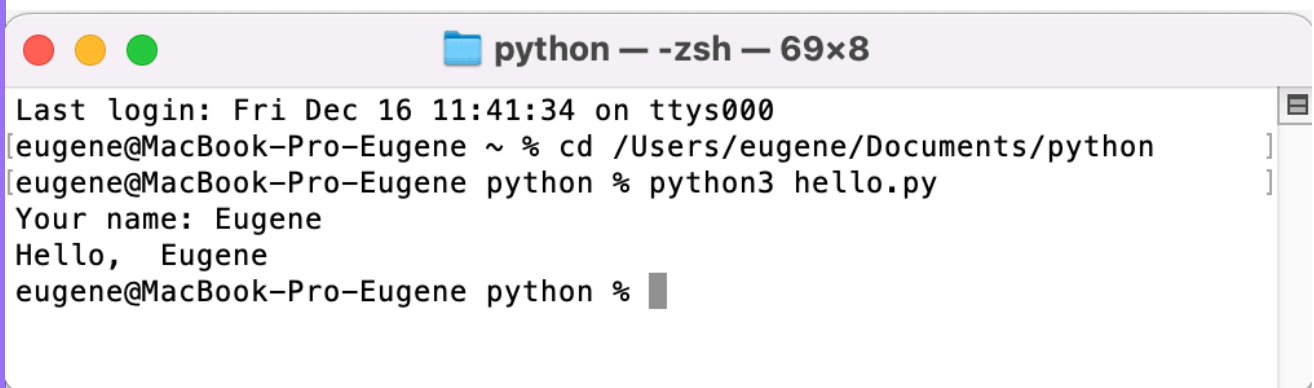
Тепер запусимо командний рядок/термінал і за допомогою команди `cd` перейдемо до папки, де знаходиться файл із вихідним кодом `hello.py` (наприклад, у моєму випадку це папка `/Users/Nikita/Documents/python`).

```
cd /Users/Nikita/Documents/python
```

Далі для виконання скрипту `hello.py` передамо його інтерпретатору `python`:

```
python3 hello.py
```

У результаті програма виведе запрошення до введення імені, та був привітання.

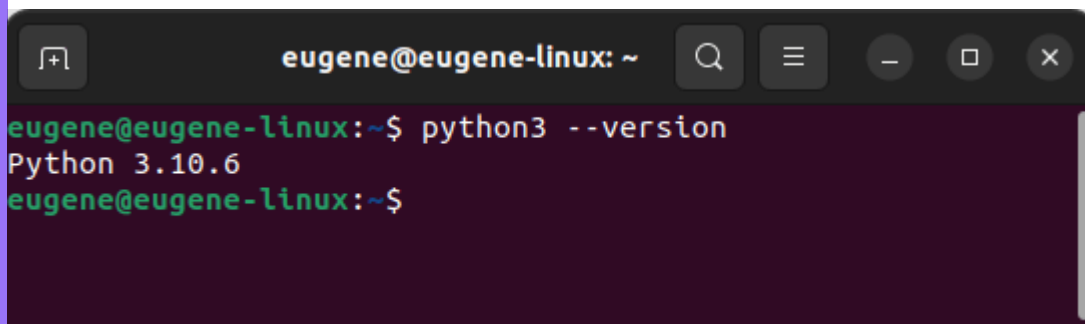

Встановлення та перша програма на Linux

Встановлення

Для створення програм на Python нам знадобиться інтерпретатор. Варто зазначити, що в деяких дистрибутивах Linux (наприклад, в Ubuntu) Python може бути встановлений за умовчанням. Для перевірки версії Python у терміналі потрібно виконати наступну команду

```
python3 --version
```

A terminal window with a dark purple background. The title bar shows 'eugene@eugene-linux: ~'. The prompt is 'eugene@eugene-linux:~\$'. The command 'python3 --version' has been entered, and the output 'Python 3.10.6' is displayed on the next line. The prompt is now 'eugene@eugene-linux:~\$'.

Якщо Python встановлений, вона відобразить версію інтерпретатора.

Однак навіть якщо Python встановлений, його версія може бути не останньою. Для встановлення останньої доступної версії Python виконаємо таку команду:

```
sudo apt-get update && sudo apt-get install python3
```

Якщо потрібно встановити не останню доступну, а певну версію, то вказується також підверсія Python. Наприклад, встановлення версії Python 3.10:

```
sudo apt-get install python3.10
```

Відповідно, встановлення версії Python 3.11:

```
sudo apt-get install python3.11
```

Запуск інтерпретатора

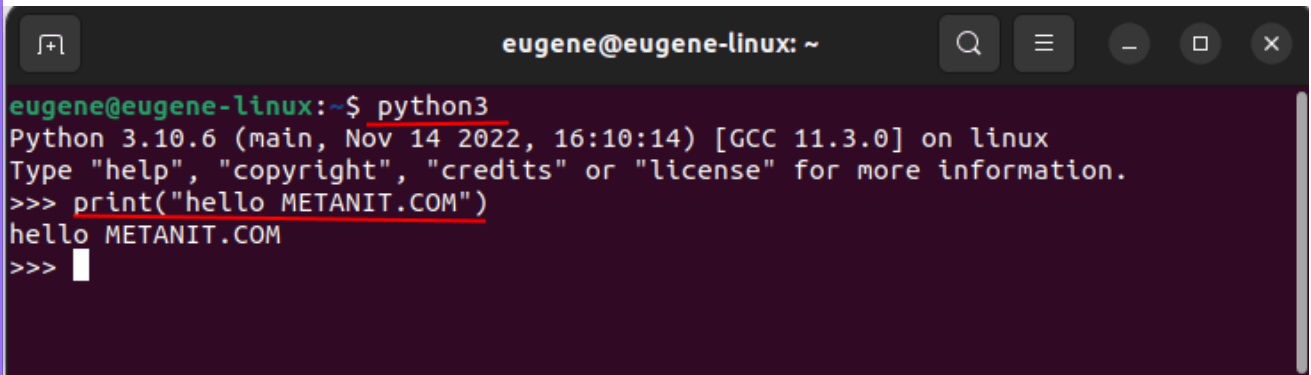
Після встановлення інтерпретатора ми можемо почати створювати програми на Python. Отже, створимо першу просту програму. Для цього введемо в терміналі

```
python3
```

В результаті запускається інтерпретатор Python. Введемо до нього наступний рядок:

```
print("hello METANIT.COM")
```

І консоль виведе рядок "hello METANIT.COM":

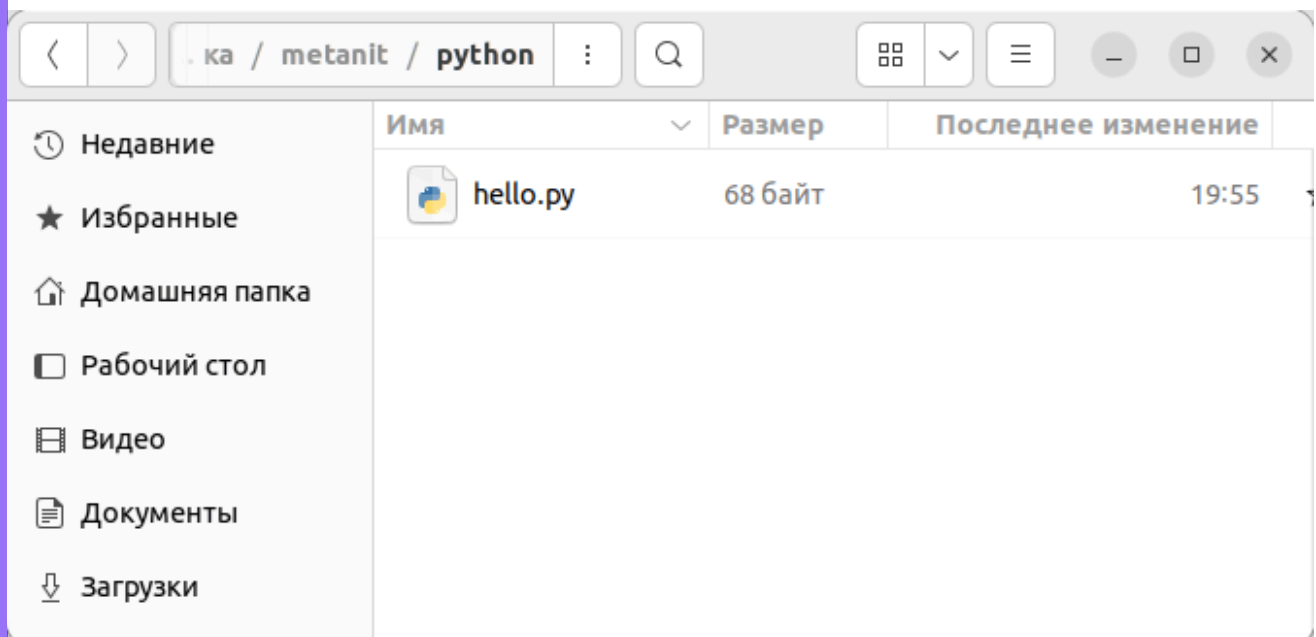


```
eugene@eugene-linux: ~  
eugene@eugene-linux:~$ python3  
Python 3.10.6 (main, Nov 14 2022, 16:10:14) [GCC 11.3.0] on linux  
Type "help", "copyright", "credits" or "license" for more information.  
>>> print("hello METANIT.COM")  
hello METANIT.COM  
>>> 
```

Для цієї програми використовувалася функція `print()` , яка виводить рядок на консоль.

Створення файлу програми

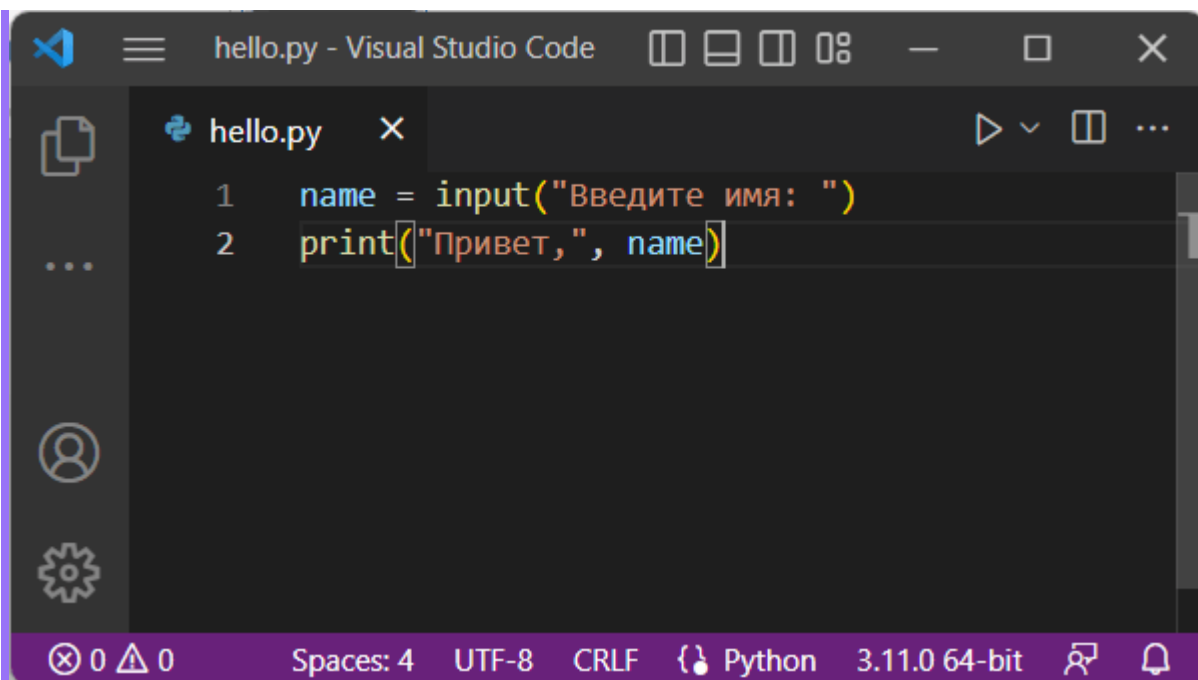
Насправді програми зазвичай визначаються у зовнішніх файлах-скриптах і потім передаються інтерпретатору на виконання. Тому створимо файл програми. Для цього визначимо для скриптів папку `python` . А в цій папці створимо новий текстовий файл, який назовемо `hello.py` . За замовчуванням файли з кодом Python, як правило, мають розширення `py` .

Відкриємо цей файл у будь-якому текстовому редакторі і додамо до нього наступний код:

```
name = input("Введіть ім'я: ")  
print("Привіт", name)
```



```
hello.py - Visual Studio Code
1  name = input("Введіть ім'я: ")
2  print("Привет,", name)
```

Spaces: 4 UTF-8 CRLF Python 3.11.0 64-bit

Скрипт складається із двох рядків. Перший рядок за допомогою функції `input()` чекає на введення користувача свого імені. Введене ім'я потім потрапляє до змінної `name`.

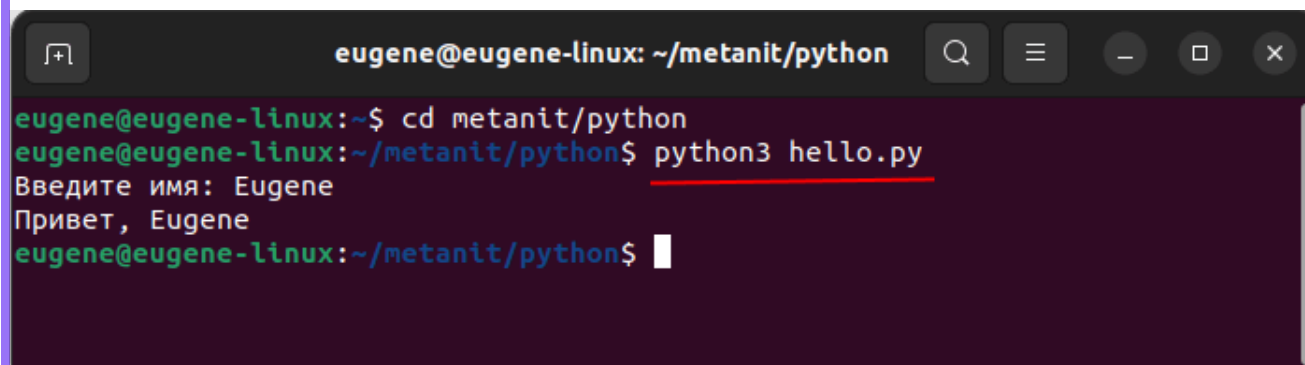
Другий рядок за допомогою функції `print()` виводить вітання разом із введеним ім'ям.

Тепер запустимо термінал та за допомогою команди `cd` перейдемо до папки, де знаходиться файл з вихідним кодом `hello.py` (наприклад, у моєму випадку це папка `metanit/python`

в каталозі поточного користувача). І потім виконаємо код `hello.py` за допомогою наступної команди

```
python3 hello.py
```

У результаті програма виведе запрошення до введення імені, та був привітання.


```
eugene@eugene-linux: ~/metanit/python
eugene@eugene-linux:~$ cd metanit/python
eugene@eugene-linux:~/metanit/python$ python3 hello.py
Введіть ім'я: Eugene
Привет, Eugene
eugene@eugene-linux:~/metanit/python$
```

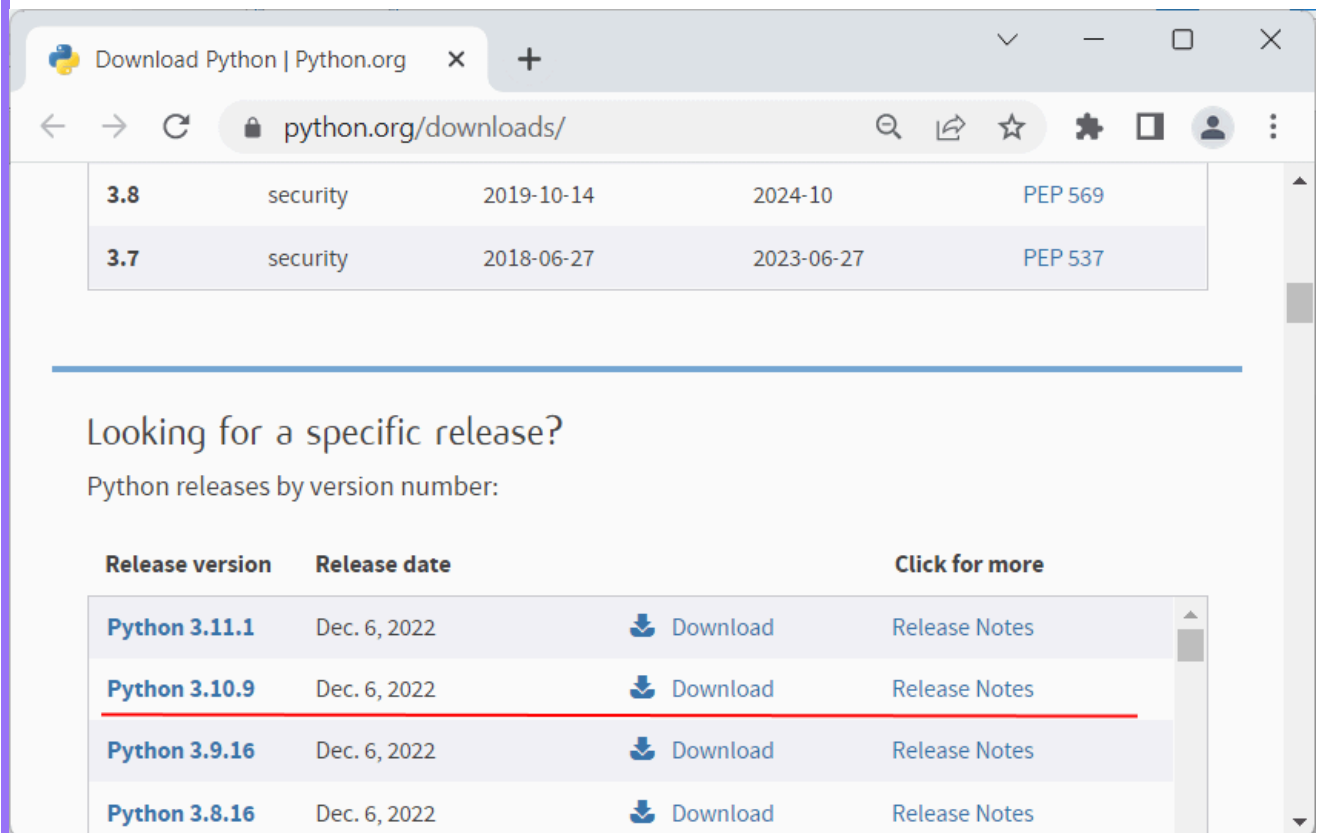
Керування версіями Python на Windows, MacOS та Linux

На одній робочій машині одночасно можна встановити кілька версій Python. Це буває корисно, коли йде робота з деякими зовнішніми бібліотеками, які підтримують різні версії python, або з якихось інших причин нам треба використовувати кілька різних версій. Наприклад, на момент написання статті останньою та актуальною є версія

Python 3.11 . Але, скажімо, потрібно також встановити версію 3.10 , як у цьому випадку керувати окремими версіями Python?

Windows

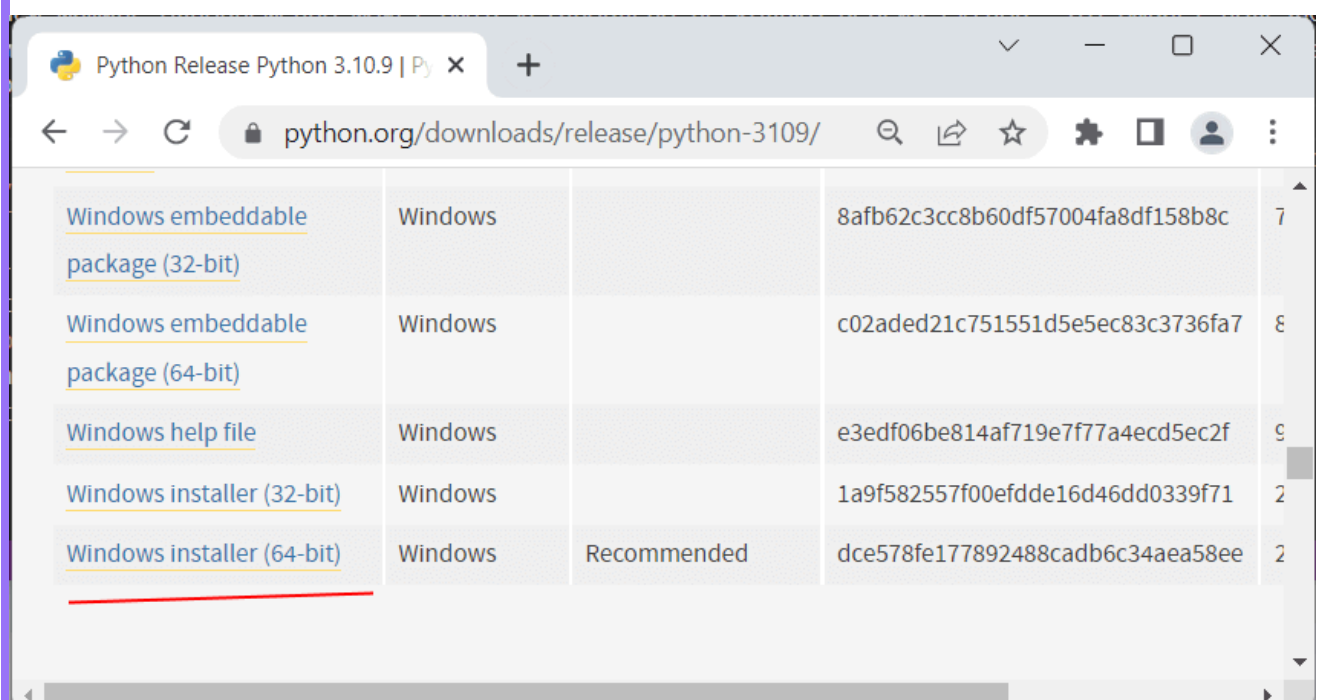
На сторінці завантажень <https://www.python.org/downloads/> ми можемо знайти посилання на потрібну версію:

The screenshot shows the Python.org downloads page. At the top, there's a table of releases with columns for version, security status, release date, and end-of-support date. Below this, there's a section titled "Looking for a specific release?" with the text "Python releases by version number:". This section contains a table with columns for "Release version", "Release date", and "Click for more". The table lists Python 3.11.1, 3.10.9, 3.9.16, and 3.8.16, each with a "Download" link and "Release Notes".

Release version	Release date	Click for more
Python 3.11.1	Dec. 6, 2022	Download Release Notes
Python 3.10.9	Dec. 6, 2022	Download Release Notes
Python 3.9.16	Dec. 6, 2022	Download Release Notes
Python 3.8.16	Dec. 6, 2022	Download Release Notes

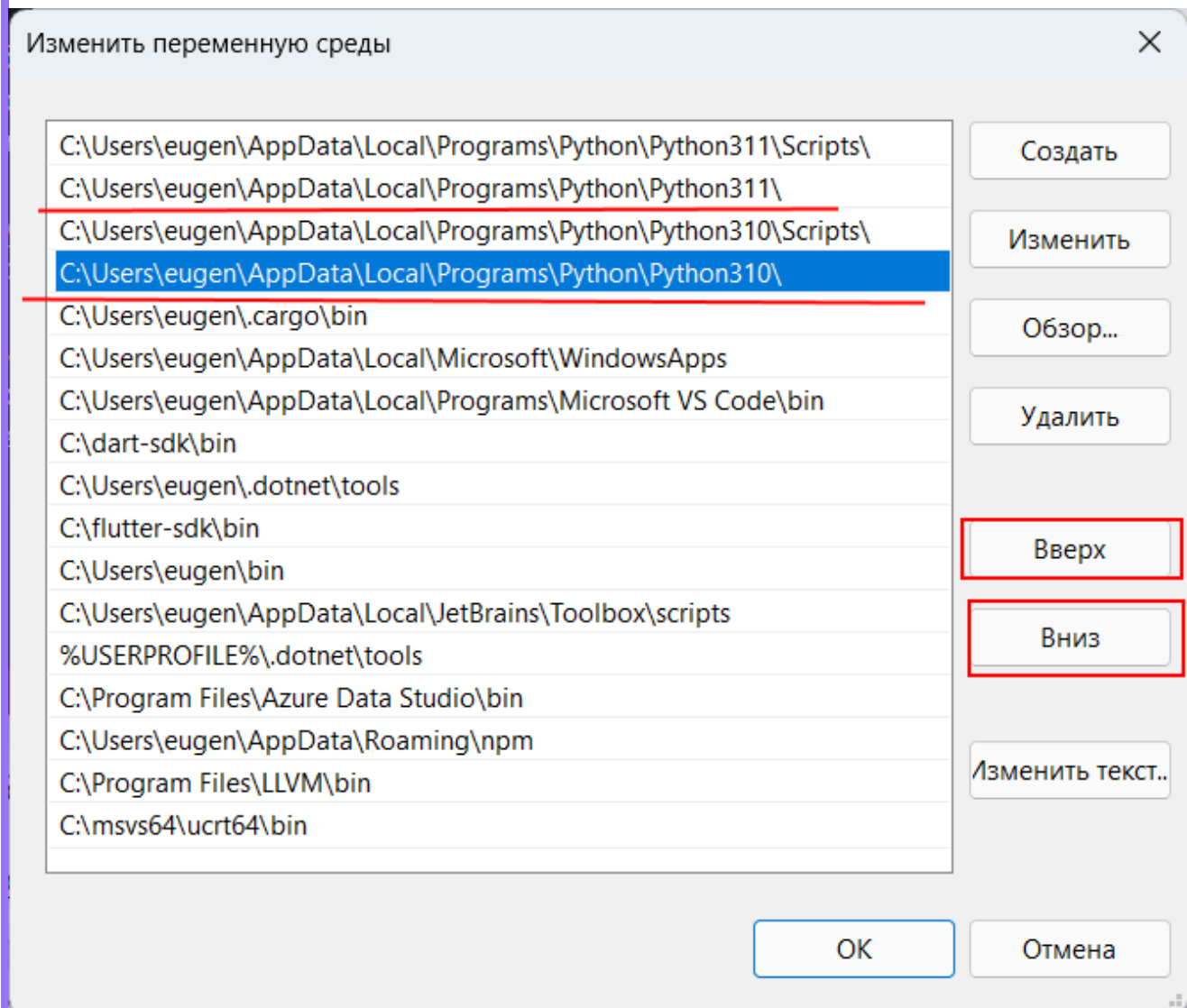
І також завантажити її та встановити:

The screenshot shows the Python.org download page for Python 3.10.9. It lists various download options for Windows, including "Windows embeddable package (32-bit)", "Windows embeddable package (64-bit)", "Windows help file", "Windows installer (32-bit)", and "Windows installer (64-bit)". The "Windows installer (64-bit)" option is highlighted with a red line.

Download link	Platform	Architecture	SHA256 hash	Size
Windows embeddable package (32-bit)	Windows		8afb62c3cc8b60df57004fa8df158b8c	7
Windows embeddable package (64-bit)	Windows		c02aded21c751551d5e5ec83c3736fa7	8
Windows help file	Windows		e3edf06be814af719e7f77a4ecd5ec2f	9
Windows installer (32-bit)	Windows		1a9f582557f00efdde16d46dd0339f71	2
Windows installer (64-bit)	Windows	Recommended	dce578fe177892488cadb6c34aea58ee	2

Щоб при використанні інтерпретатора Python не прописувати до нього весь шлях, додамо при встановленні в змінні середовища. Але тут треба враховувати, що в змінних середовищах може міститися кілька шляхів до різних інтерпретаторів Python:

Та версія Python, яка знаходиться вище, буде стандартною версією. За допомогою кнопки "Вгору" можна потрібну нам версію перемістити на початок, зробивши версією за замовчуванням. Наприклад, у моєму випадку це версія 3.11. Відповідно, якщо я введу в терміналі команду

```
python --version
```

або

```
py --version
```

то консоль відобразить версію 3.11:

```
C:\python>python --version  
Python 3.11.0
```

Для звернення до версії 3.10 (та для всіх інших версій) необхідно використовувати вказувати номер версії:

```
C:\python>py -3.10 --version  
Python 3.10.9
```

наприклад, виконання скрипту `hello.py` за допомогою версії 3.10:

```
py -3.10 hello.py
```

Так само можна викликати й інші версії Python.

MacOS

На MacOS можна встановити різні версії, наприклад, завантаживши з офіційного сайту пакет інстальатора для певної версії.

Для звернення до певної версії Python на MacOS вказуємо явно підверсію у форматі `python3.[номер_подверсии]`. Наприклад, я маю версію Python 3.10. Перевіримо її версію:

```
python3.10 --version
```

Аналогічно звернення до версії `python3.9` (за умови, якщо вона встановлена)

```
python3.9 --version
```

Наприклад виконання скрипту `hello.py` за допомогою версії `python 3.10`:

```
python3.10 hello.py
```

Linux

На Linux можна встановити одночасно кілька версій Python. Наприклад, встановлення версій 3.10 та 3.11:

```
sudo apt-get install python3.10  
sudo apt-get install python3.11
```

Однією з версій є стандартна версія. І для звернення до неї достатньо прописати `python3`, наприклад, перевіримо версію за замовчуванням:

```
python3 --version
```

Для звернення до інших версій треба вказувати підверсію:

```
python3.10 --version  
python3.11 --version
```

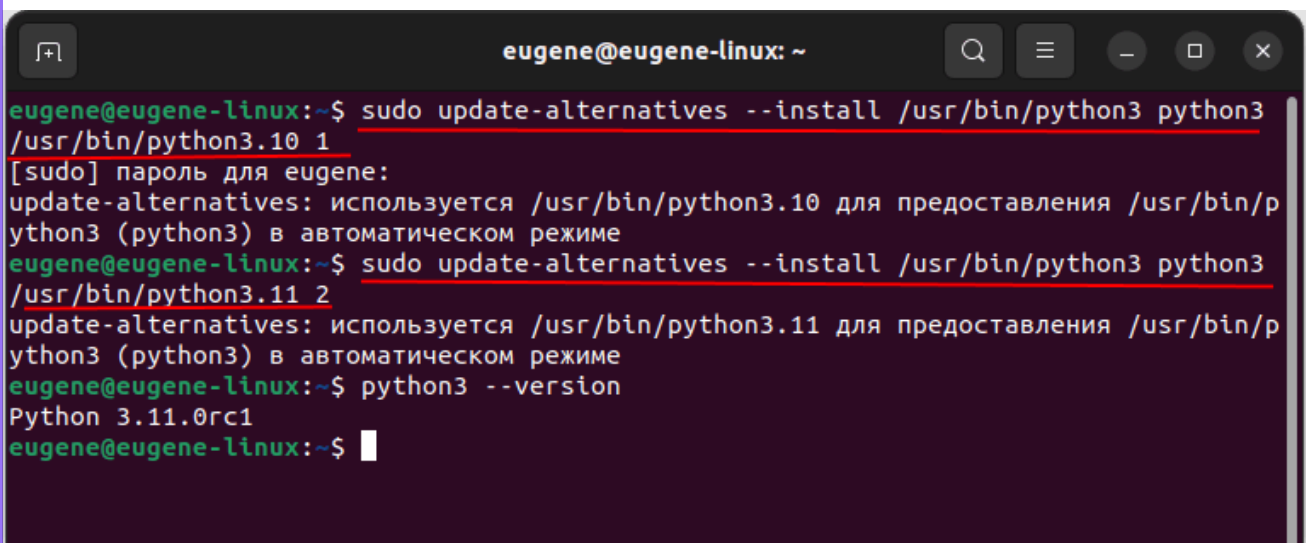
Наприклад, виконання скрипту `hello` за допомогою версії Python 3.10:

```
python3.10 hello.py
```

Але може скластися ситуація, коли нам треба змінити стандартну версію. У цьому випадку використовується команда `update-alternatives` для зв'язування певної версії Python з командою `python3`. Наприклад, ми хочемо встановити як версію за промовчанням Python 3.11. У цьому випадку послідовно виконаємо такі команди:

```
sudo update-alternatives --install /usr/bin/python3 python3  
/usr/bin/python3.10 1  
sudo update-alternatives --install /usr/bin/python3 python3  
/usr/bin/python3.11 2
```

Числа праворуч вказують на пріоритет/стан. Так, для версії 3.11 вказано більший пріоритет, тому при зверненні до використання `python3` буде використовуватися саме версія 3.11 (у моєму випадку це Python 3.11.0rc1)


```
eugene@eugene-linux: ~  
eugene@eugene-linux:~$ sudo update-alternatives --install /usr/bin/python3 python3  
/usr/bin/python3.10 1  
[sudo] пароль для eugene:  
update-alternatives: используется /usr/bin/python3.10 для предоставления /usr/bin/p  
ython3 (python3) в автоматическом режиме  
eugene@eugene-linux:~$ sudo update-alternatives --install /usr/bin/python3 python3  
/usr/bin/python3.11 2  
update-alternatives: используется /usr/bin/python3.11 для предоставления /usr/bin/p  
ython3 (python3) в автоматическом режиме  
eugene@eugene-linux:~$ python3 --version  
Python 3.11.0rc1  
eugene@eugene-linux:~$
```

За допомогою команди

```
sudo update-alternatives --config python3
```

можна змінити стандартну версію

```
eugene@eugene-linux: ~  
eugene@eugene-linux:~$ python3 --version  
Python 3.11.0rc1  
eugene@eugene-linux:~$ sudo update-alternatives --config python3  
Есть 2 варианта для альтернативы python3 (предоставляет /usr/bin/python3).  
  
  Выбор    Путь                Приор Состояние  
-----  
*  0        /usr/bin/python3.11      2      автоматический режим  
  1        /usr/bin/python3.10  1      ручной режим  
  2        /usr/bin/python3.11  2      ручной режим  
  
Press <enter> to keep the current choice[*], or type selection number: 1  
update-alternatives: используется /usr/bin/python3.10 для предоставления /usr/bin/p  
ython3 (python3) в ручном режиме  
eugene@eugene-linux:~$
```

Перша програма в PyCharm

Минулої теми було описано створення найпростішого скрипта мовою Python. Для створення скрипта використовувався текстовий редактор. У моєму випадку це був Notepad. Але є інший спосіб створення програм, який представляє використання різних інтегрованих середовищ розробки або IDE.

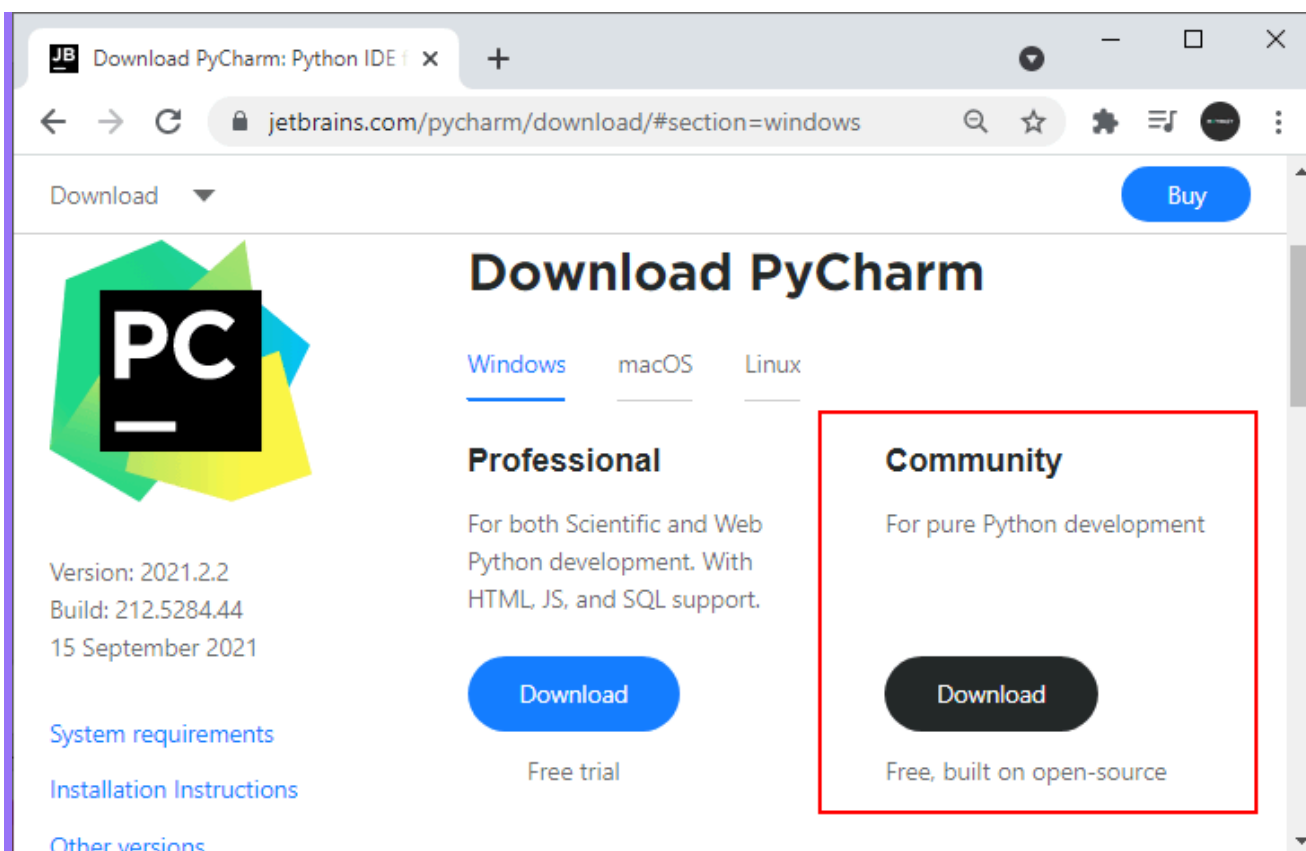
IDE надають нам текстовий редактор для набору коду, але на відміну від стандартних текстових редакторів, IDE також забезпечує повноцінне підсвічування синтаксису, автодоповнення або інтелектуальну підказку коду, можливість відразу виконати створений скрипт, а також багато іншого.

Для Python можна використовувати різні середовища розробки, але однією з найпопулярніших серед них є середовище PyCharm, створене компанією JetBrains. Це середовище динамічно розвивається, постійно оновлюється і доступне найбільш поширених операційних систем - Windows, MacOS, Linux.

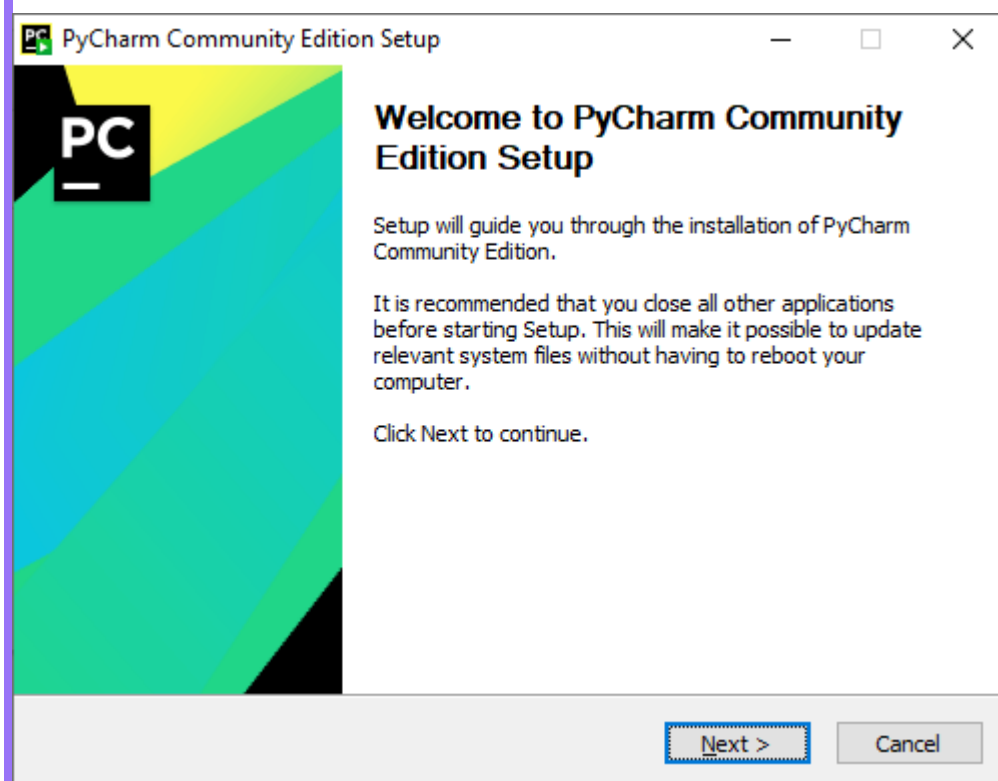
Щоправда, вона має одне важливе обмеження. А саме вона доступна у двох основних варіантах: платний випуск Professional та безкоштовний Community. Багато базових можливостей доступні і в безкоштовному випуску Community. У той же час ряд можливостей, наприклад, веб-розробка доступні тільки в платному Professional.

У нашому випадку скористаємось безкоштовним випуском Community. Для цього перейдемо на

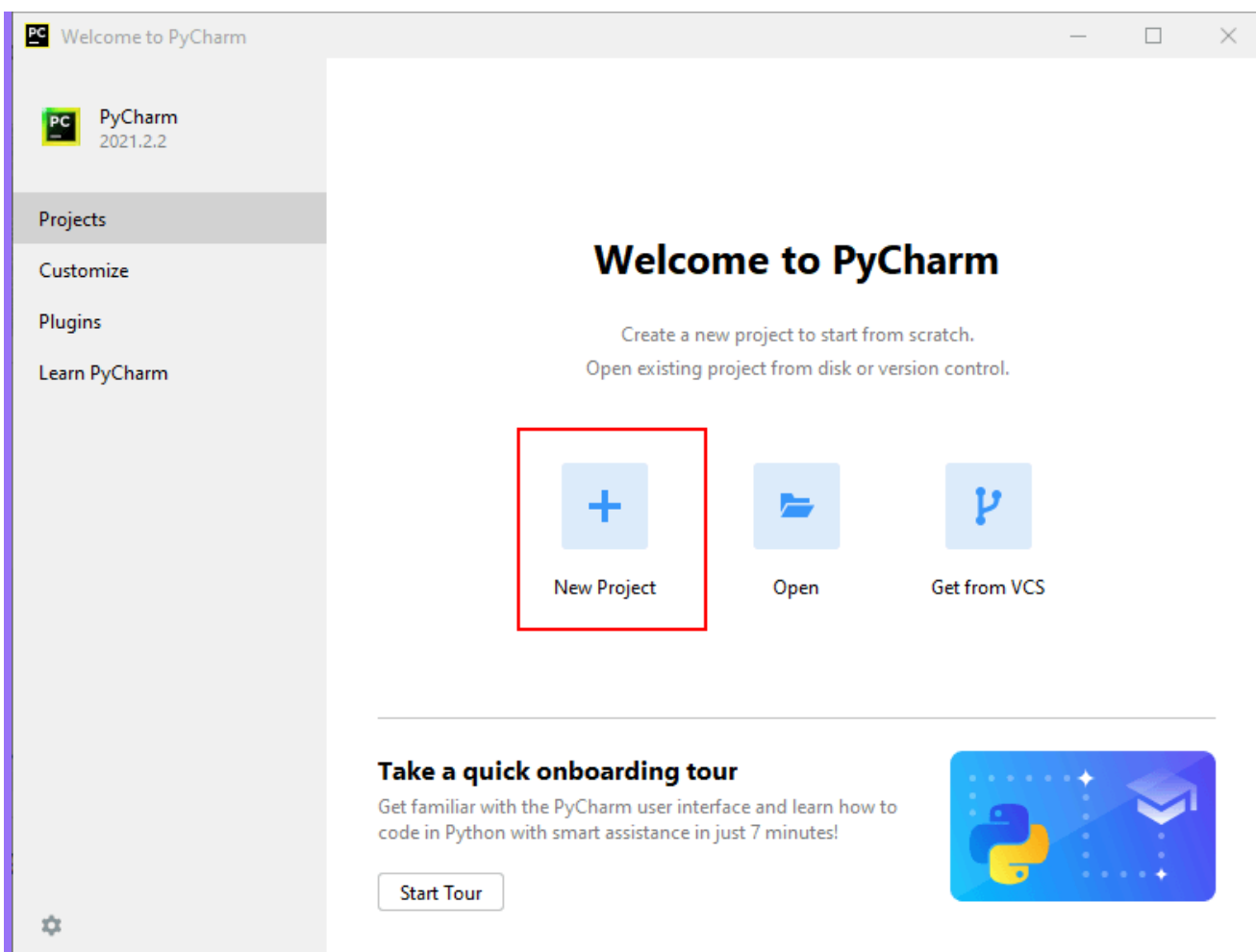
[сторінку завантаження](#) та завантажимо інсталяційний файл PyCharm Community.

Після завантаження виконаємо його встановлення.

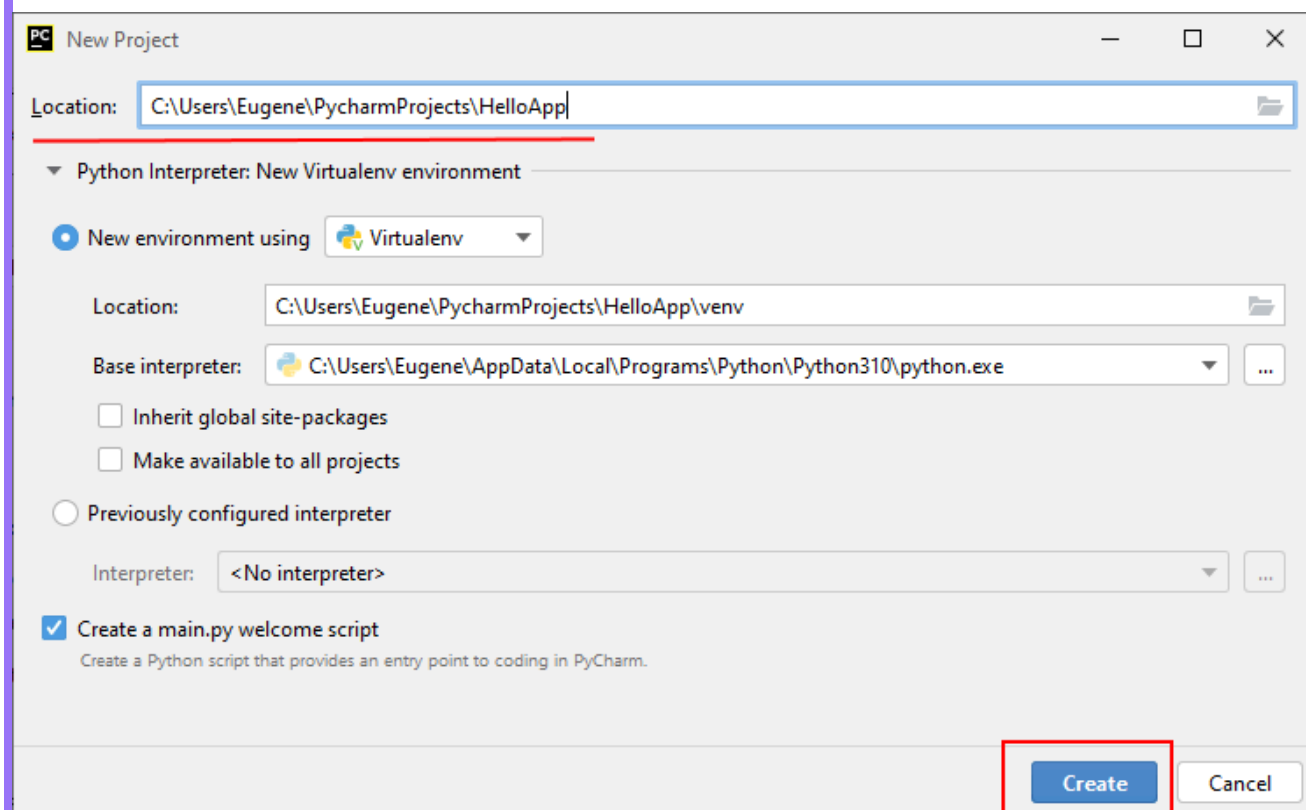

Після завершення встановлення запустимо програму. При першому запуску відкривається початкове вікно:

Створимо проект і для цього оберемо пункт New Project .

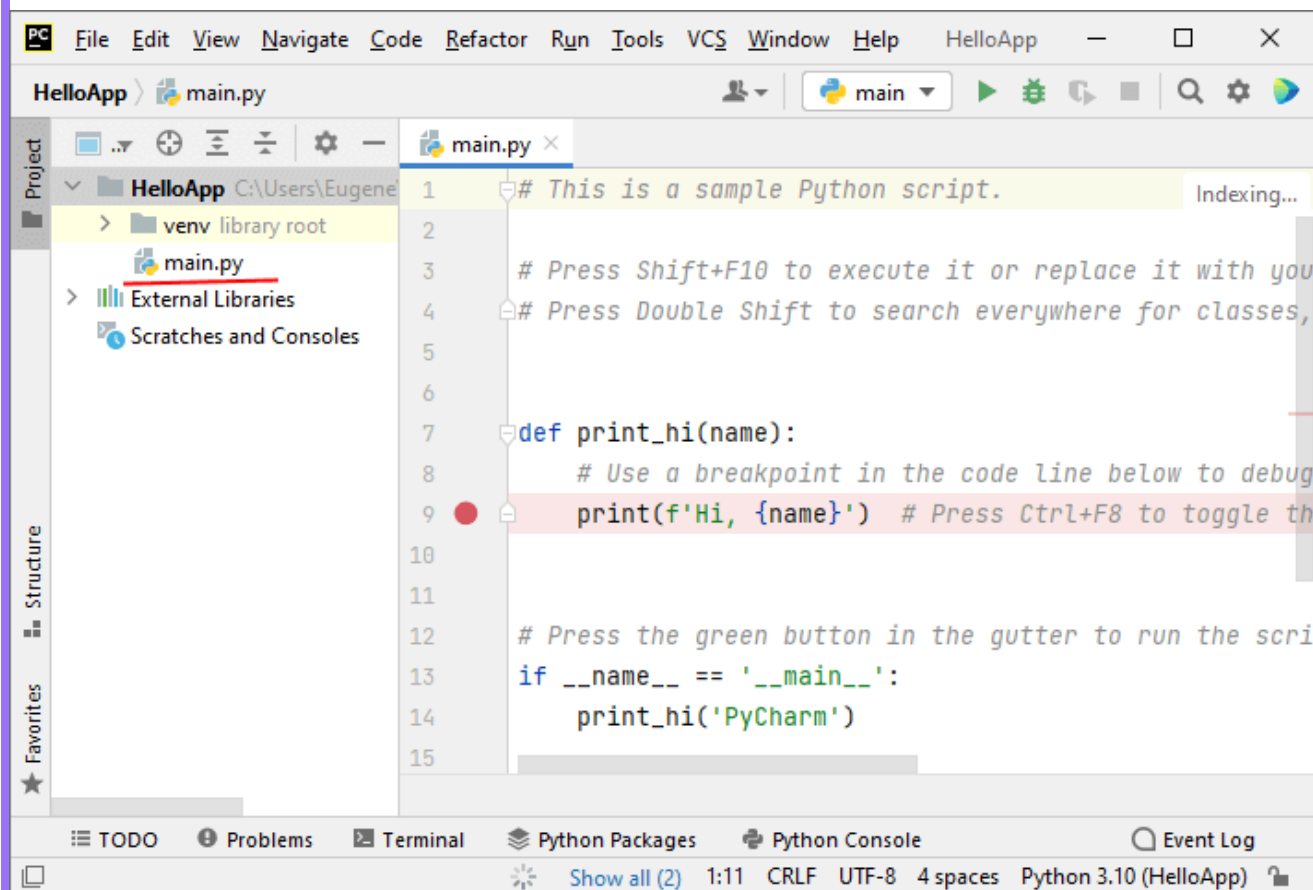
Далі нам відкриється вікно для налаштування проекту. У полі Location необхідно вказати шлях до проекту. У моєму випадку проект буде розміщено в папці HelloApp. Власне назва папки і буде назвою проекту.

Крім шляху до проекту, всі інші налаштування залишимо за замовчуванням і натиснемо на кнопку Create для створення проекту.

Після цього буде створено порожній проект:

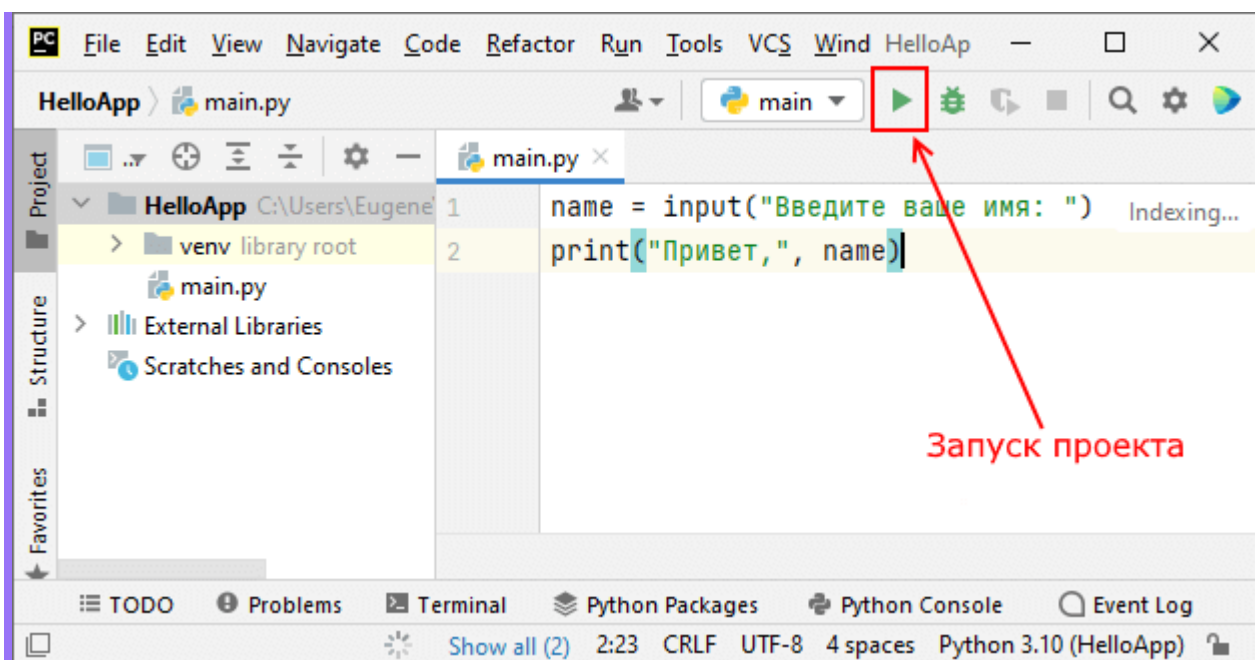

У центрі середовища буде відкрито файл main.py з деяким вмістом за промовчанням.

Тепер створимо найпростішу програму. Для цього змінимо код файлу main.py так:

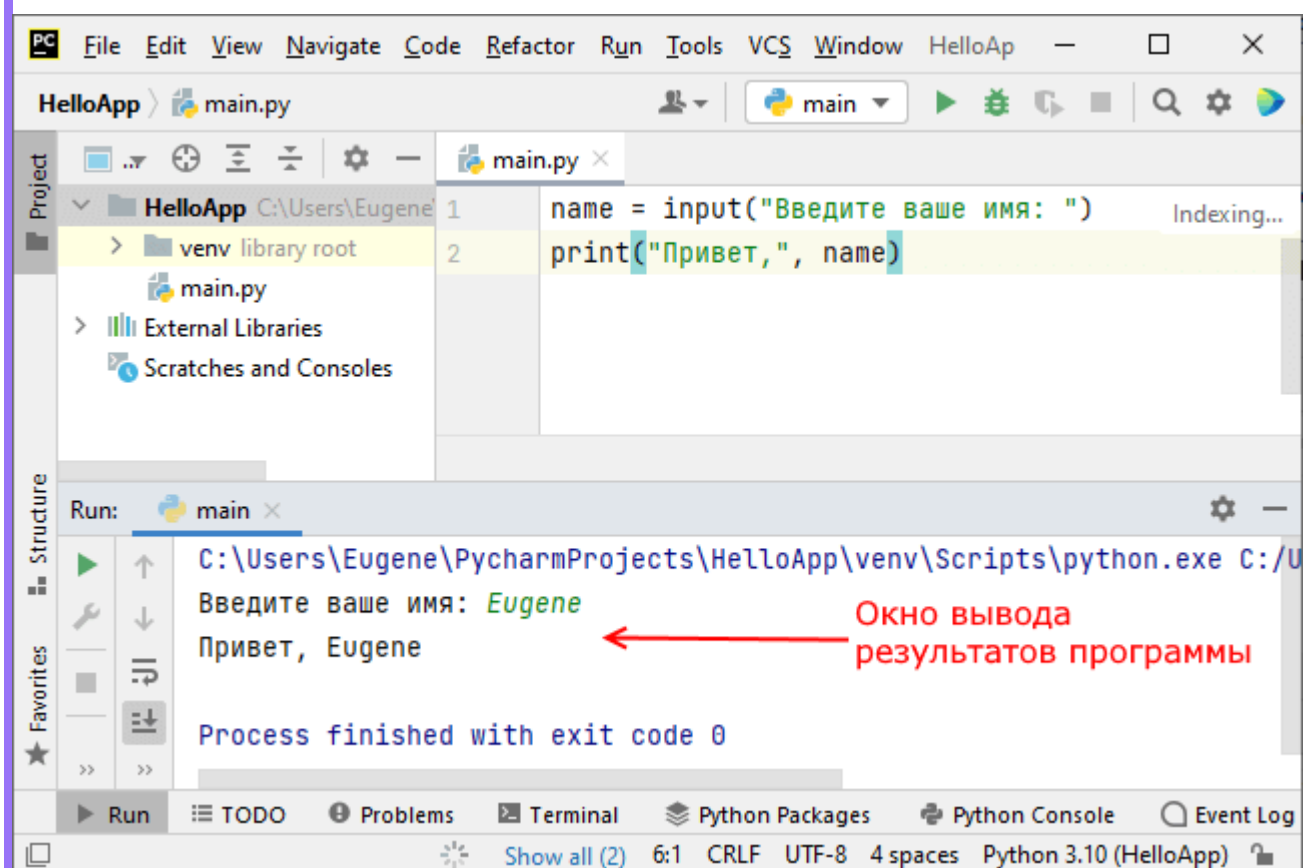
```
name = input("Введіть ваше ім'я: ")
print("Привіт", name)
```

Для запуску скрипту натиснемо на зелену стрілку в панелі інструментів програми:

Також для запуску можна перейти в меню Run і там натиснути на підпункт Run 'main')

Після цього внизу IDE відобразиться вікно виведення, де потрібно буде ввести ім'я і де після цього буде виведено привітання:

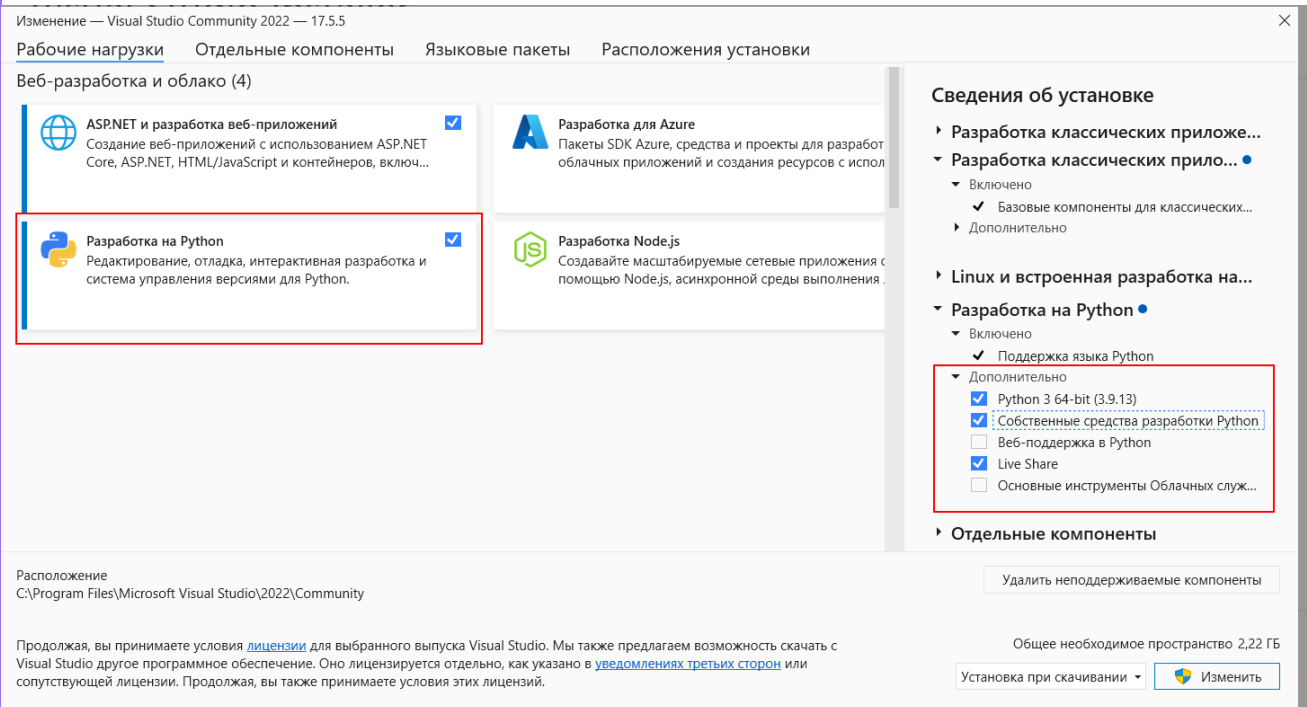

Python у Visual Studio

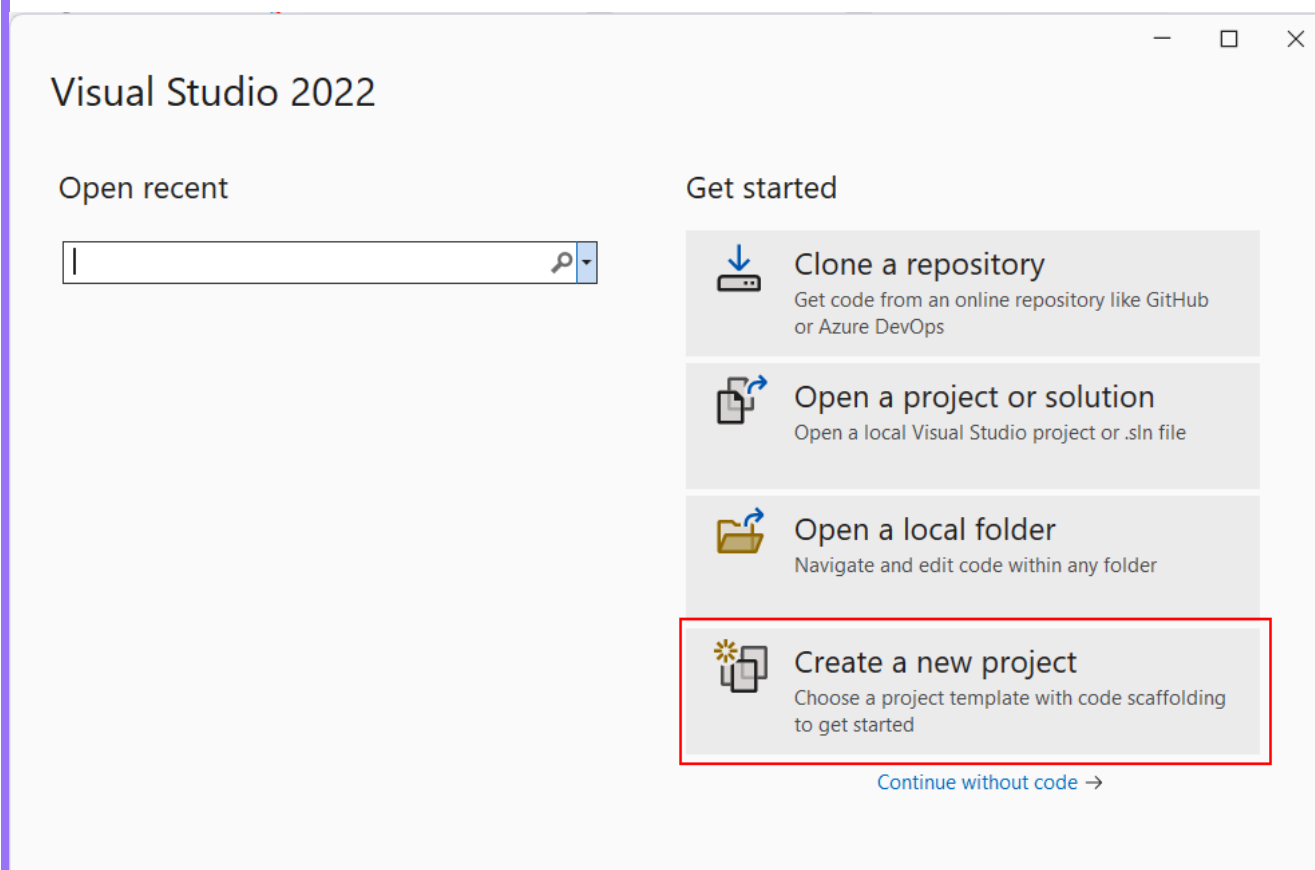
Одним із середовищ розробки, що дозволяє працювати з Python, є Visual Studio. Перевагою даної IDE порівняно, скажімо, з PyCharm, слід зазначити насамперед те, що в її безкоштовній редакції Visual Studio Community безкоштовно доступні ряд функцій і можливостей, які в тому ж PyCharm доступні лише платній версії Professional

Edition. Наприклад, це веб-розробка, у тому числі за допомогою різних фреймворків. У той же час засоби для розробки на Python у Visual Studio доступні поки що тільки у версії для Windows.

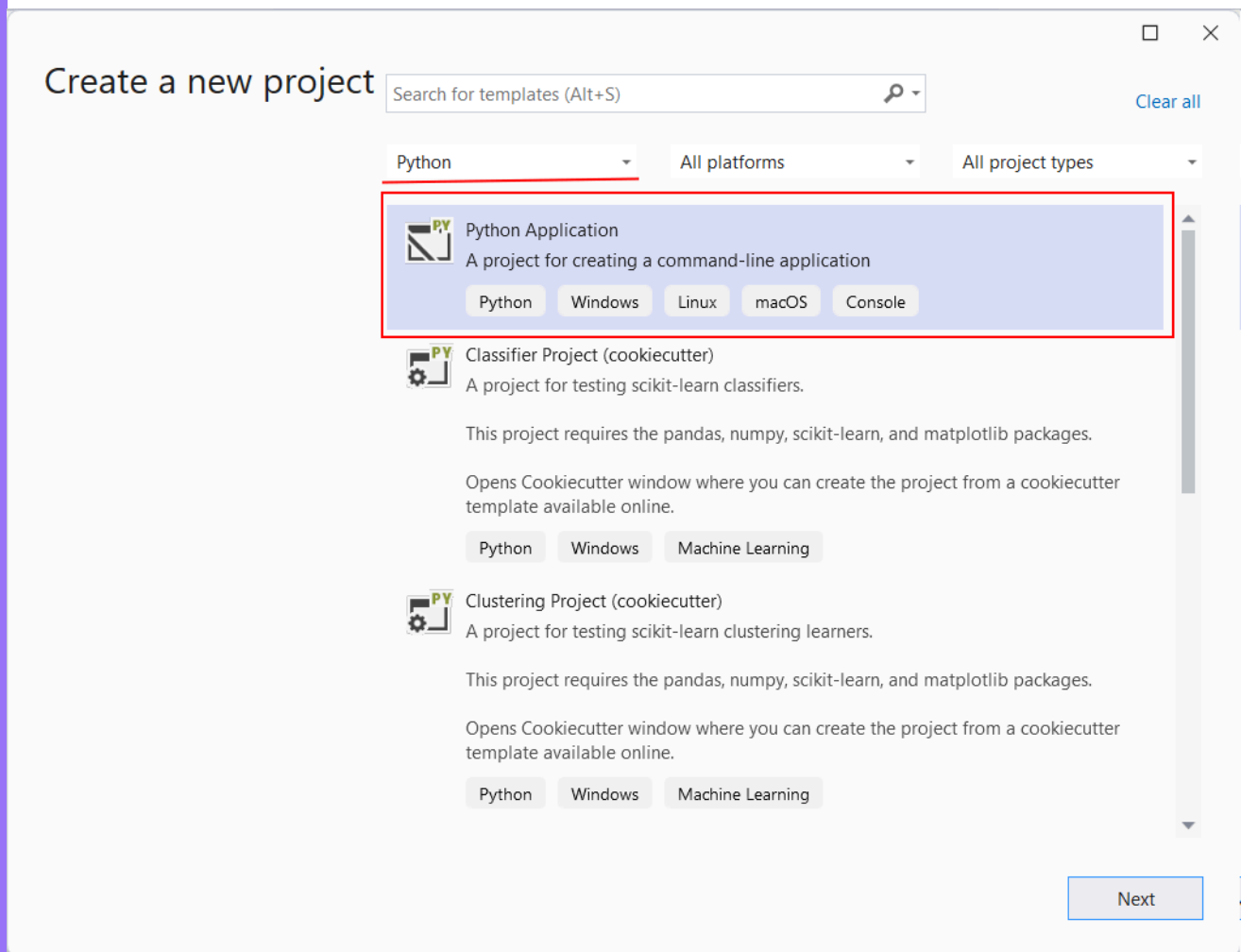
Отже, завантажимо інсталяційний файл Visual Studio Community за посиланням <https://visualstudio.microsoft.com/ru/vs/community/> . Після запуску інсталяційного файлу виберемо серед опцій пункт Розробка на Python :

Після інсталяції Visual Studio запустимо її і у вікні програми оберемо Create a new project :

Далі у вікні створення нового проекту виберемо шаблон Python Application :

На наступному вікні вкажемо назву та шлях до проекту. Наприклад, у моєму випадку проект називатиметься "HelloApp":

□

×

Configure your new project

Python Application   Python   Windows   Linux   macOS   Console

Project name

HelloApp

Location

C:\Users\eugen\source\repos\Python

...

Solution

Create new solution

Solution name ⓘ

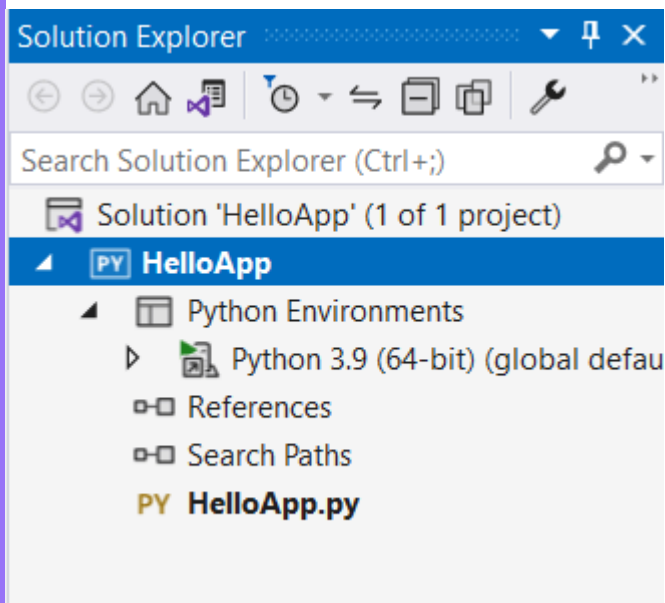
HelloApp

☐ Place solution and project in the same directory

Project will be created in "C:\Users\eugen\source\repos\Python\HelloApp\HelloApp\"

Back   Create

Натисніть кнопку Create, і Visual Studio створить новий проект:

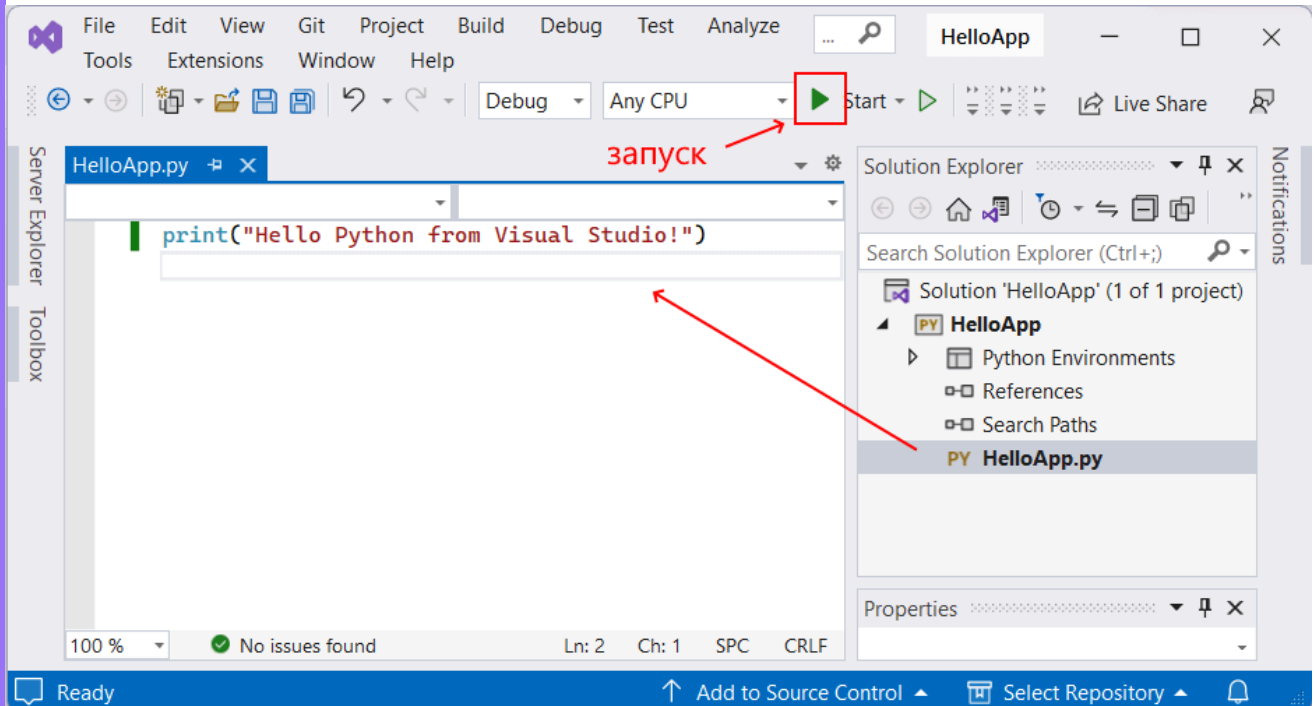
Праворуч у вікні Solution Explorer (Обозреватель рішень) можна побачити структуру проекту. За замовчуванням ми можемо побачити такі елементи:

- Python Environments : тут можна побачити всі використовувані середовища, зокрема тут можна версію Python, яка використовується.
- References : цей вузол містить всі зовнішні залежності, які використовуються поточним проектом
- Search Paths : цей вузол дозволяє вказати шляхи пошуку для модулів Python
- HelloApp.py : власне файл Python з вихідним кодом

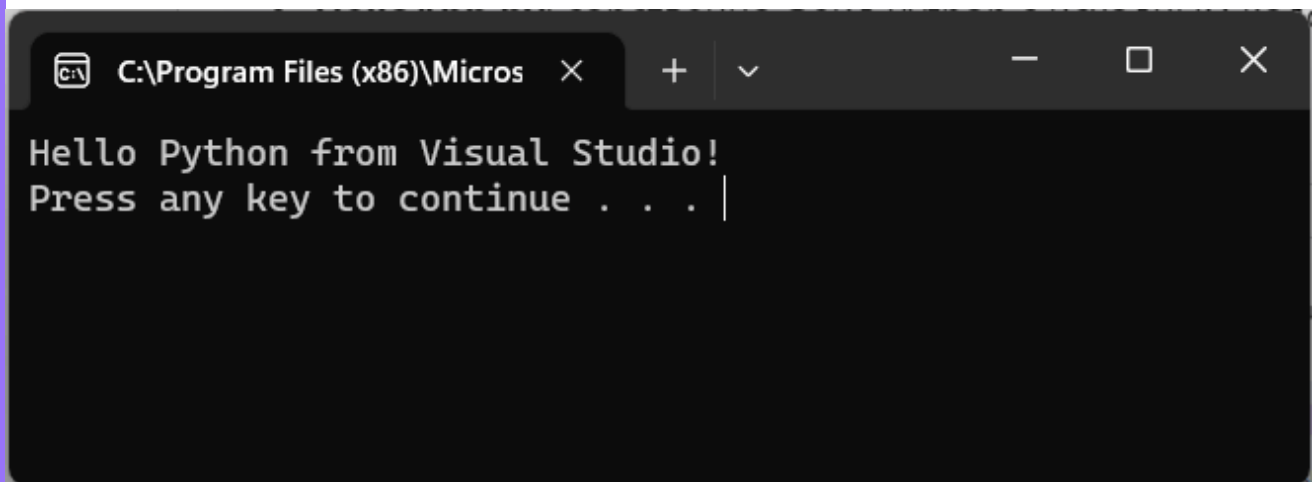
За промовчанням у Visual Studio вже відкрито файл HelloApp.py, але він поки що порожній. Додамо до нього наступний рядок:

```
print("Hello Python from Visual Studio!")
```

І потім на панелі інструментів натиснемо на зелену стрілочку для запуску:

В результаті запуску відобразиться консоль, яка виведе потрібний рядок:

Розділ 2. Основи Python

Введення у написання програм

Програма Python складається з набору інструкцій. Кожна інструкція міститься на новий рядок. Наприклад:

```
print(2 + 3)
print("Hello")
```

Велику роль у Python відіграють відступи. Неправильно поставлений відступ фактично є помилкою. Наприклад, у наступному випадку ми отримаємо помилку, хоча код буде практично аналогічний наведеному вище:

```
print(2 + 3)
    print("Hello")
```

Тому варто поміщати нові вказівки спочатку рядка. У цьому одна з важливих відмінностей пайтон від інших мов програмування, як C# або Java.

Однак, варто враховувати, що деякі конструкції мови можуть складатися з декількох рядків. Наприклад, умовна конструкція if :

```
if 1 < 2:
    print("Hello")
```

У разі якщо 1 менше 2, то виводиться рядок " Hello ". І тут має бути відступ, оскільки інструкція print("Hello") використовується не як така, бо як частина умовної конструкції if. Причому відступ, згідно з [посібником з оформлення коду](#) , бажано робити з такої кількості прогалін, яка кратна 4 (тобто 4, 8, 16 і т.д.) Хоча якщо відступів буде не 4, а 5, то програма також працюватиме.

Таких конструкцій не так багато, тому особливої плутанини щодо де треба, а де не треба ставити прогаліни, не повинно виникнути.

Реєстрозалежність

Python - реєстрозалежна мова, тому вирази print та Print або PRINT представляють різні вирази. І якщо замість методу print для виведення на консоль ми спробуємо використати метод Print:

```
Print("Hello World")
```

то в нас нічого не вийде.

Коментарі

Для позначки, що робить та чи інша ділянка коду, застосовуються коментарі. При трансляції та виконанні програми інтерпретатор ігнорує коментарі, тому вони не

впливають на роботу програми. Коментарі в Python бувають блокові та малі.

Рядкові коментарі передуються знаком решітки `#` . Вони можуть розташовуватися на окремому рядку:

```
# Виведення на консоль  
# повідомлення Hello World  
print("Hello World")
```

Будь-який набір символів після знака `#` представляє коментар. Тобто у прикладі вище перші два рядки коду є коментарями.

Також вони можуть розташовуватися на тому ж рядку, що й інструкції мови після інструкцій, що виконуються:

```
print("Hello World")# Виведення повідомлення на консоль
```

У блокових коментарях до і після тексту коментаря ставляться три одинарні лапки: `'''текст коментаря'''` . Наприклад:

```
'''  
    Виведення на консоль  
    повідомлення Hello World  
'''  
print("Hello World")
```

Основні функції

Python надає низку вбудованих функцій. Деякі їх використовуються дуже часто, особливо у початкових етапах вивчення мови, тому розглянемо їх.

Основною функцією виведення інформації на консоль є функція `print()` . Як аргумент у цю функцію передається рядок, який ми хочемо вивести:

```
print("Hello Python")
```

Якщо нам необхідно вивести кілька значень на консоль, ми можемо передати їх у функцію `print` через кому:

```
print("Full name:", "Tom", "Smith")
```

У результаті всі передані значення склеяться через прогалини в один рядок:


```
Full name: Tom Smith
```

Якщо функція `print` відповідає за виведення, функція `input` відповідає за введення інформації. Як необов'язковий параметр ця функція приймає запрошення до введення та повертає введений рядок, який ми можемо зберегти в змінній:

```
name = input("Введіть ім'я: ")  
print("Привіт", name)
```

Консольний висновок:

```
Введіть ім'я: Нікіта  
Привіт Нікіта
```

Змінні та типи даних

Змінні

Змінні призначені для зберігання даних. Назва змінної в Python повинна починатися з алфавітного символу або символу підкреслення і може містити алфавітно-цифрові символи і знак підкреслення. Крім того, назва змінної не повинна співпадати з назвою ключових слів мови Python. Ключових слів не так багато, їх легко запам'ятати:

```
False await else import pass  
None break except in raise  
True class finally is return  
and continue for lambda try  
as def from nonlocal while  
assert del global not with  
async elif if або yield
```

Наприклад, створимо змінну:

```
name = "Tom"
```

Тут визначено змінну `name`, яка зберігає рядок "Tom".

У пайтоні застосовується два типи найменування змінних: `camel case` та `underscore notation`.

`Camel case` має на увазі, що кожне нове підслівне в найменуванні змінної починається з великої літери. Наприклад:

```
userName = "Tom"
```

Underscore notation передбачає, що підслів в найменуванні змінної поділяються знаком підкреслення. Наприклад:

```
user_name = "Tom"
```

І також треба враховувати регістрозалежність, тому змінні `name` і `Name` представлятимуть різні об'єкти.

```
дві різні змінні  
name = "Tom"  
Name = "Tom"
```

Визначивши змінну ми можемо використовувати в програмі. Наприклад, спробувати вивести її на консоль за допомогою вбудованої функції `print` :

```
name = "Tom"># Визначення змінної name  
print(name)# виведення значення змінної name на консоль
```

Наприклад, визначення та застосування змінної в середовищі PyCharm:

 Змінні в Python

Відмінною рисою змінної є те, що ми можемо змінювати її значення протягом роботи програми:

```
name = "Tom"># змінної name дорівнює "Tom"  
print(name)# виводить: Tom  
name = "Bob"># змінюємо значення на "Bob"  
print(name)# виводить: Bob
```

Типи даних

Змінна зберігає дані одного з типів даних. У Python існує безліч різних типів даних. В даному випадку розглянемо тільки базові типи:
`bool` , `int` , `float` , `complex` і `str` .

Логічні значення

Тип bool представляє два логічні значення: True (вірно, істина) або False (невірно, брехня). Значення

True служить у тому, щоб показати, що щось істинно. Тоді як значення False, навпаки, показує, що щось хибне. Приклад змінних даного типу:

```
isMarried = False
print(isMarried)# False
isAlive = True
print(isAlive)# True
```

Цілі числа

Тип int є цілим числом, наприклад, 1, 4, 8, 50. Приклад

```
age = 21
print("Вік:", age)# Вік: 21
count = 15
print("Кількість:", count)# Кількість: 15
```

За замовчуванням стандартні числа розцінюються як числа у десятичній системі. Але Python також підтримує числа у двійковій, вісімковій та шістнадцятковій системах.

Для вказівки, що число є двійковою системою, перед числом ставиться префікс 0b :

```
a = 0b11
b = 0b1011
c = 0b100001
print(a)# 3 у десятичній системі
print(b)# 11 у десятичній системі
print(c)# 33 у десятичній системі
```

Для вказівки, що число представляє вісімкову систему, перед числом ставиться префікс 0o :

```
a = 0o7
b = 0o11
c = 0o17
print(a)# 7 у десятичній системі
print(b)# 9 у десятичній системі
print(c)# 15 у десятичній системі
```

Для вказівки, що число є шістнадцятковою системою, перед числом ставиться префікс 0x :

```
a = 0x0A
b = 0xFF
c = 0xA1
print(a)# 10 у десятковій системі
print(b)# 255 у десятковій системі
print(c)# 161 у десятковій системі
```

У будь-якій системі ми не передали число в функцію print для виведення на консоль, воно за умовчанням буде виводитися в десятковій системі.

Дробові числа

Тип float є число з плаваючою точкою, наприклад, 1.2 або 34.76. У якості роздільника цілої та дробової частин використовується крапка.

```
height = 1.68
pi = 3.14
weight = 68.
print(height)# 1.68
print(pi)# 3.14
print(weight)# 68.0
```

Число з плаваючою точкою можна визначати в експоненційному записі:

```
x = 3.9e3
print(x)# 3900.0
x = 3.9e-3
print(x)# 0.0039
```

Число float може мати лише 18 значущих символів. Так, у цьому випадку використовуються лише два символи – 3.9. І якщо число занадто велике чи занадто мало, ми можемо записувати число у подібній нотації, використовуючи експоненту. Число після експоненти вказує ступінь числа 10, яке треба помножити основне число - 3.9.

Комплексні числа

Тип complex представляє комплексні числа у форматі - після уявної частини вказується суфікс j вещественная_часть+мнимая_частьj

```
complexNumber = 1+2j
print(complexNumber)# (1+2j)
```

Рядки

Тип `str` представляє рядки. Рядок представляє послідовність символів, укладену в одинарні або подвійні лапки, наприклад `"hello"` та `'hello'`. У Python 3.x рядки представляють набір символів у кодуванні Unicode

```
message = "Hello World!"
print(message)# Hello World!
name = 'Tom'
print(name)# Tom
```

При цьому, якщо рядок має багато символів, його можна розбити на частини та ці частини розмістити на різних рядках коду. У цьому випадку весь рядок полягає в круглі дужки, а її окремі частини - у лапки:

```
text = ("Laudate omnes gentes laudate"
        "Magnificat in secula")
print(text)
```

Якщо ми хочемо визначити багаторядковий текст, такий текст полягає у потрібні подвійні чи одинарні лапки:

```
'''
Це коментар
'''

text = '''Laudate omnes gentes laudate
Magnificat in secula
Et anima mea laudate
Magnificat in secula
'''
print(text)
```

При використанні потрібних одинарних лапок не варто плутати їх із коментарями: якщо текст у потрібних одинарних лапках присвоюється змінним, то це рядок, а не коментар.

Керуючі послідовності у рядку

Рядок може містити ряд спеціальних символів - послідовностей, що управляють. Деякі з них:

- `\` : дозволяє додати всередину рядки слеш
- `'` : дозволяє додати всередину рядка одинарну лапку
- `"` : дозволяє додати всередину рядка подвійну лапку
- `\n` : здійснює перехід на новий рядок

- `\t` : додає табуляцію (4 відступи)

Застосуємо кілька послідовностей:

```
text = "Message:\n\"Hello World\""
print(text)
```

Консольний висновок програми:

```
Message:
"Hello World"
```

Хоча подібні послідовності можуть допомогти в деяких справах, наприклад, помістити в рядок лапку, зробити табуляцію, перенесення на інший рядок. Але вони також можуть заважати. Наприклад:

```
path = "C:\python\name.txt"
print(path)
```

Тут змінна `path` містить певний шлях до файлу. Однак усередині рядка зустрічаються символи `"\n"`, які будуть інтерпретовані як послідовність, що управляє. Так, ми отримаємо наступний консольний висновок:

```
C:\python
ame.txt
```

Щоб уникнути подібної ситуації, перед рядком ставиться символ `r`

```
path = r"C:\python\name.txt"
print(path)
```

Вставка значень у рядок

Python дозволяє встроювати рядок значення інших змінних. Для цього всередині рядка змінні розміщуються у фігурних дужках `{}`, а перед усім рядком ставиться символ `f` :

```
userName = "Tom"
userAge = 37
user = f"name: {userName} age: {userAge}"
print(user) # name: Tom age: 37
```

У цьому випадку на місце `{userName}` вставлятиметься значення змінної `userName`. Аналогічно замість `{userAge}`

буде вставлятися значення змінної `userAge`.

Динамічна типізація

Python є мовою з динамічною типізацією. А це означає, що змінна не прив'язана до певного типу.

Тип змінної визначається виходячи із значення, яке їй надано. Так, при присвоєнні рядка в подвійних чи одинарних лапках змінна має тип `str`. При присвоєнні цілого числа Python автоматично визначає тип змінної як `int`. Щоб визначити змінну як об'єкт `float`, їй надається дробове число, в якому роздільником цілої та дробової частини є точка.

При цьому в процесі роботи програми ми можемо змінити тип змінної, надавши їй значення іншого типу:

```
userId = "abc"# тип str
print(userId)
userId = 234# тип int
print(userId)
```

За допомогою вбудованої функції `type()` динамічно можна дізнатися про поточний тип змінної:

```
userId = "abc"# тип str
print(type(userId))# <class 'str'>
userId = 234# тип int
print(type(userId))# <class 'int'>
```

Консольне введення та виведення

Виведення на консоль

Для виведення інформації на консоль призначена вбудована функція `print()`. При виклику цієї функції їй у дужках передається значення:

```
print("Hello METANIT.COM")
```

Цей код виведе нам на консоль рядок "Hello METANIT.COM".

Відмінною особливістю цієї функції є те, що за умовчанням вона виводить значення на окремому рядку. Наприклад:

```
print("Hello World")
print("Hello METANIT.COM")
print("Hello Python")
```

Тут три дзвінки функції `print()` виводять деяке повідомлення. Причому при виведенні на консоль кожне повідомлення розміщуватиметься на окремому рядку:

```
Hello World
Hello METANIT.COM
Hello Python
```

Така поведінка не завжди зручна. Наприклад, ми хочемо, щоб усі значення виводилися на одному рядку. Для цього нам потрібно настроїти поведінку функції за допомогою параметра `end`. Цей параметр визначає символи, які додаються в кінці до рядка. При застосуванні параметра `end` виклик функції `print()` виглядає так:

```
print(значення, end = кінцеві_символи)
```

За промовчанням `end` дорівнює символу `"\n"`, який задає переклад наступного рядка. Власне тому функція `print` за замовчуванням виводить значення, що їй передається, на окремому рядку.

Тепер визначимо, щоб функція не робила переведення на наступний рядок, а виводила значення на тому ж рядку:

```
print("Hello World", end=" ")
print("Hello METANIT.COM", end=" ")
print("Hello Python")
```

Тобто тепер значення, що виводяться, будуть розділятися пробілом:

```
Hello World Hello METANIT.COM Hello Python
```

Причому це може бути не один символ, а набір символів:

```
print("Hello World", end=" and ")
print("Hello METANIT.COM", end=" and ")
print("Hello Python")
```

В даному випадку повідомлення, що виводяться, будуть відокремлюватися символами `" and "`:

```
Hello World and Hello METANIT.COM and Hello Python
```


Консольне введення

Поряд із виведенням на консоль ми можемо отримувати введення користувача з консолі, отримувати дані, що вводяться. Для цього Python визначена функція `input()`. У цю функцію надсилається запрошення до введення. А результат введення ми можемо зберегти змінну. Наприклад, визначимо код для введення користувачем імені:

```
name = input("Введіть своє ім'я: ")  
print(f"Ваше ім'я: {name}")
```

У цьому випадку функцію `input()` передається запрошення до введення у вигляді рядка "Введіть своє ім'я: ". Результат функції - результат введення користувача передається до змінної `name`. Потім ми можемо вивести значення цієї змінної консоль за допомогою функції `print()`. Приклад роботи коду:

```
Введіть своє ім'я: Nikita  
Ваше ім'я: Nikita
```

Ще приклад із введенням кількох значень:

```
name = input("Your name: ")  
age = input("Your age: ")  
print(f"Name: {name} Age: {age}")
```

Приклад роботи програми:

```
Your name: Tom  
Your age: 37  
Name: Tom Age: 37
```

Варто враховувати, що усі введені значення розглядаються як значення типу `str`, тобто рядки. І навіть якщо ми вводимо число, як у другому випадку у коді вище, то Python все одно розглядатиме введені значення як рядок, а не як число.